

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY

VERICI TRSTENJAK

přednesené dne 18. května 2010¹

Obsah

I	– Úvod	I - 12532
II	– Právní rámec	I - 12533
	A – Nařízení č. 44/2001	I - 12533
	B – Nařízení Řím I	I - 12535
	C – Směrnice 90/314	I - 12536
III	– Skutkové okolnosti, původní řízení a předběžné otázky	I - 12536
	A – Věc Pammer	I - 12536
	B – Věc Hotel Alpenhof	I - 12538
IV	– Řízení před Soudním dvorem	I - 12539
V	– Argumenty zúčastněných	I - 12539
	A – Smlouvy, které za paušální cenu kombinují dopravu a ubytování (první předběžná otázka ve věci Pammer)	I - 12539
	B – Zaměření činnosti na členský stát, ve kterém má spotřebitel své bydliště (druhá předběžná otázka ve věci Pammer; jediná předběžná otázka ve věci Hotel Alpenhof)	I - 12540
	C – Úloha zprostředkovatele (věc Pammer)	I - 12544

1 — Původní jazyk: slovinština.

VI – Posouzení generální advokátky	I - 12545
A – Úvod	I - 12545
B – Smlouvy, které poskytují kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně (první otázka ve věci Pammer)	I - 12545
C – Zaměření činnosti na členský stát, na jehož území má spotřebitel bydliště (druhá předběžná otázka ve věci Pammer; jediná předběžná otázka ve věci Hotel Alpenhof)	I - 12549
1. Podmínky použití čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001	I - 12549
a) Uzavření smlouvy	I - 12549
b) Uzavření spotřebitelské smlouvy, která spadá do rámce profesionální nebo podnikatelské činnosti podnikatele	I - 12551
c) Provozování činnosti v členském státu, ve kterém má spotřebitel bydliště nebo zaměření činnosti na takový stát	I - 12551
2. Výklad pojmu „zaměření činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001“	I - 12552
a) Terminologický, teleologický, historický a systematický výklad pojmu „zaměření činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001“	I - 12552
b) Kritéria umožňující určit, zda podnikatel zaměřuje svou činnost ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001	I - 12559
c) Otázka možnosti výslovně vyloučit zaměření činnosti na některé člen- ské státy	I - 12564
3. Závěr	I - 12568
VII – Závěry	I - 12568
	I - 12531

I – Úvod

1. Projednávaná věc se týká výkladu nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech² (dále jen „nařízení č. 44/2001“). Zásadní otázkou, kterou vznáší, je, jakým způsobem má být vykládán čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 a – konkrétně – jak musí být vykládán pojem, podle kterého osoba provozující profesionální nebo podnikatelskou činnost „zaměřuje“ (*ausrichtet, dirige, directs*) takovou činnost na členský stát bydliště spotřebitele nebo více členských států, včetně uvedeného státu. Podstatou otázek předkládajícího soudu – a to jak ve věci Hotel Alpenhof, tak ve věci Pammer – je, zda pro zaměření hospodářské nebo podnikatelské činnosti na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení (ES) č. 44/2001, postačuje dostupnost internetové stránky ve státě bydliště spotřebitele. Věc Pammer mimoto vznáší otázku, zda (turistická) cesta na nákladní lodi může být považována za plnění spadající do smlouvy, která poskytuje kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně, ve smyslu čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001.

2 — Úř. věst. 2001 L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42.

2. Soudní dvůr v projednávaných věcech jistě neposkytuje výklad čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 poprvé³, ale poskytuje poprvé výklad pojmu „zaměření“ podnikatelské nebo profesionální činnosti na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště. Problematika výkladu tohoto pojmu se v nauce vyskytuje již určitou dobu⁴ a soudy některých členských států již měly příležitost tento pojem vyložit⁵. Výklad uvedeného pojmu je obzvláště významný v případě zaměření činnosti na členský stát bydliště spotřebitele prostřednictvím internetu, protože taková činnost vykazuje některé specifické vlastnosti, které je třeba zohlednit při výkladu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001. Zvláštností internetu je to, že spotřebitelé zpravidla mohou vstupovat na internetovou stránku podnikatele kdekoli na světě a příliš úzký výklad pojmu zaměření činnosti by vedl k tomu, že by již vytvoření internetové stránky znamenalo, že podnikatel zaměřuje svou činnost na členský

3 — Pro první výklad čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 viz rozsudek ze dne 14. května 2009, Ilsinger (C-180/06, Sb. rozh. s. I-3961).

4 — Viz například Ören, Joakim S. T., *International jurisdiction over consumer contracts in e-Europe, International and comparative law quarterly*, č. 3/2003, str. 665 a násl.; Montero, E., „À propos d'un contrat de voyage formé par hybridation (web + fax)“, *Revue internationale du droit des affaires*, č. 91/2009, str. 332 a násl.; Mankowski, P., „Neues zum ‚Ausrichten‘ unternehmerischer Tätigkeit unter Art. 15 Abs. 1 lit. c EuGVVO“, *Praxis des internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, č. 3/2009, str. 238 a násl.; Gaudemet-Tallon, H., *Compétence et exécution des jugements en Europe. Règlement n° 44/2001, Conventions de Bruxelles et de Lugano*, 3. vydání, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Paříž 2002, str. 229 a násl.; Galič, A., „Mednarodna pristojnost za reševanje potrošniških sporov v pravu EU“, v: Seliskar Toš, M. (editoři), *Mednarodna konferenca Slovensko pravo in gospodarstvo ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo*, Pravna fakulteta, Ljubljana, 2004, str. 125; Gillies, L. E., *Jurisdiction for Consumer Contracts, Computer Law & Security Report*, č. 6/2001, str. 395.

5 — Viz např. v Belgii rozsudek Tribunal de première instance de Liège ze dne 1. října 2009 (R.D.C., 2009, s. 610); v Rakousku rozsudek LG Feldkirch ze dne 20. října 2003 (3R259/03S); v Německu usnesení Bundesgerichtshof ze dne 17. září 2008 (III ZR 71/08) a ve Francii rozsudek Cour d'appel de Montpellier ze dne 16. listopadu 2009 (č. 09/04838).

stát bydliště spotřebitele. Při výkladu pojmu „zaměření činnosti“ je tudíž třeba vyvážit ochranu spotřebitele, který má podle nařízení č. 44/2001 právo na speciální pravidla o příslušnosti, a důsledky pro podnikatele, podle kterých se speciální pravidla o příslušnosti mohou uplatnit pouze tehdy, pokud se podnikatel vědomě rozhodl zaměřit svou činnost na členský stát spotřebitele.

obchodu. Vzhledem k tomu, že nařízení č. 44/2001 umožňuje, aby spotřebitel žaloval a byl žalován v členském státě svého bydliště i v případě smluv uzavřených prostřednictvím internetu, bylo uvedené ustanovení přizpůsobeno rozvoji nových technologií, ale ten zároveň přináší nové problémy při výkladu uvedeného ustanovení. Soudní dvůr bude muset v projednávaných věcech zodpovědět jednu z takových otázek týkajících se výkladu nařízení č. 44/2001.

II – Právní rámec

3. Úvodem chci ještě uvést, že nové právní otázky vyvstávají rovněž v souvislosti s vývojem nových metod komunikace a uzavírání smluv. Článek 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 je dobrým příkladem odpovědi na takový vývoj, jelikož byl změněn ve srovnání s čl. 13 odst. 1 úmluvy o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „Bruselská úmluva“⁶), aby spotřebitelům byla zaručena co nejširší ochrana vzhledem k novým komunikačním prostředkům a vývoji elektronického

A – Nařízení č. 44/2001

4. Článek 2 nařízení č. 44/2001 v kapitole II (Příslušnost) oddílu I (Obecná ustanovení) stanoví:

6 — Úmluva ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32), ve znění úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (Úř. věst. L 304, s. 1. – konsolidované znění – a s. 77), úmluvy o přistoupení Řecké republiky (Úř. věst. L 388, s. 1), úmluvy o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1) a úmluvy o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království (Úř. věst. C 15, s. 1).

„1. Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území

některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.

profesionální nebo podnikatelské činnosti, se příslušnost určuje podle tohoto oddílu, aniž jsou dotčeny článek 4 a čl. 5 bod 5:

[...]“

a) jedná-li se o koupi movitých věcí na splátky;

5. Článek 5 nařízení č. 44/2001 v kapitole II (Příslušnost) oddílu 2 (Zvláštní příslušnost) stanoví:

„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována:

b) jedná-li se o půjčku návratnou ve splátkách nebo o jiný úvěrový obchod určený k financování koupě takových movitých věcí nebo

1. a) pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn;

c) ve všech ostatních případech, kdy byla smlouva uzavřena s osobou, která provozuje profesionální nebo podnikatelské činnosti v členském státě, na jehož území má spotřebitel bydliště, nebo pokud se jakýmkoli způsobem taková činnost na tento členský stát nebo na několik členských států včetně tohoto členského státu zaměřuje, a smlouva spadá do rozsahu těchto činností.

[...]“

6. Články 15 a 16 nařízení č. 44/2001 v kapitole II (Příslušnost) oddílu 4 (Příslušnost ve věcech spotřebitelských smluv) stanoví:

[...]

„Článek 15

1. Ve věcech týkajících se smlouvy uzavřené spotřebitelem pro účel, který se netýká jeho

3. Tento oddíl se nevztahuje na přepravní smlouvy, kromě případu, kdy smlouva poskytuje kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně.

Článek 16

dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (dále jen „nařízení Řím I“)⁷ **je uvedeno:**

1. Spotřebitel může podat žalobu proti smluvnímu partnerovi buď u soudů členského státu, na jehož území má tento smluvní partner bydliště, nebo u soudu místa, kde má bydliště spotřebitel.

2. Smluvní partner může podat žalobu proti spotřebiteli pouze u soudů členského státu, na jehož území má spotřebitel bydliště.

[...]“

B – Nařízení Řím I

„Obzvláště u spotřebitelských smluv by měla kolizní norma umožnit snížit náklady na urovnání sporů, jež jsou často nízké hodnoty, a zohlednit vývoj technologií umožňujících prodej na dálku. Soulad s nařízením (ES) č. 44/2001 vyžaduje na jednu stranu, aby byl učiněn odkaz na pojem ‚zaměřené činnosti‘ jakožto podmínku pro použití normy na ochranu spotřebitele a na druhou stranu, aby tento pojem byl shodně vyložen v nařízení (ES) č. 44/2001 i v tomto nařízení, přičemž je třeba brát v úvahu, že společné prohlášení Rady a Komise k článku 15 nařízení (ES) č. 44/2001 stanoví, že ‚pro použití čl. 15 odst. 1 písm. c) nestačí, aby podnik zaměřil své činnosti na členský stát, v němž má spotřebitel bydliště, nebo na více států, mezi nimiž je i tento členský stát, je rovněž třeba, aby smlouva předtím byla uzavřena v rámci těchto činností‘. Toto prohlášení rovněž uvádí, že ‚pouhá skutečnost, že internetové stránky jsou dostupné, nepostačuje k tomu, aby se použil článek 15, je rovněž třeba, aby tyto internetové stránky vybízely k uzavírání smluv na dálku a aby předtím skutečně byla nějaká smlouva jakýmkoli prostředky uzavřena na dálku. V tomto ohledu jazyk nebo

7. V bodě 24 odůvodnění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze

7 — Úř. věst. L 177, s. 6.

použitá měna na internetových stránkách nejsou podstatným faktorem.“

- c) jiné služby cestovního ruchu, které nejsou doplňkem dopravy nebo ubytování a tvoří významnou část souboru služeb.

C – Směrnice 90/314

Oddělené účtování za jednotlivé položky téhož souboru služeb nezbavuje organizátora nebo prodejce podle této směrnice závazků;

8. Článek 2 směrnice Rady 90/314/EHS ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy⁸ (dále jen „směrnice 90/314“) stanoví: [...]“

„Pro účely této směrnice se rozumí:

III – Skutkové okolnosti, původní řízení a předběžné otázky

1. „souborem služeb“ předem stanovená kombinace alespoň dvou z následujících položek, je-li prodávána nebo nabízena k prodeji za souhrnnou cenu a je-li služba poskytována po dobu přesahující 24 hodin nebo zahrnuje-li nocleh:

A – Věc Pammer

- a) doprava;

9. Původní řízení je vedeno mezi Peterem Pammerem (žalobce) s bydlištěm v Rakousku a společností Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG (žalovaná) se sídlem v Německu a týká se vrácení zbývajících částí částky, kterou P. Pammer zaplatil za cestu na lodi, které se nezúčastnil.

- b) ubytování;

10. Peter Pammer si u společnosti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG rezervoval plavbu lodí pro dvě osoby z Terstu na Dálný východ s datem vyplutí na konci ledna roku 2007 za celkovou cenu 8510 eur. Cestu

⁸ — Úř. věst. L 158, s. 59; Zvl. vyd. 13/10, s. 132.

rezervoval prostřednictvím společnosti Internationale Frachtschiffreisen Pfeiffer GmbH, která má své sídlo v Německu a která nabízí takový druh cest prostřednictvím internetu též na rakouském trhu.

smlouvou se soubornou cenou a že zprostředkovatelská společnost Internationale Frachtschiffreisen Pfeiffer GmbH propagovala pro žalovanou svou činnost prostřednictvím internetu rovněž v Rakousku. Odvolací soud vyhověl odvolání společnosti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG; rozhodl v neprospěch příslušnosti a odvolání zamítl. Peter Pammer podal k Oberster Gerichtshof (dále jen „předkládající soud“) dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu.

11. Popis lodi a cesty na internetové stránce zprostředkovatelské společnosti neodpovídal skutečnosti. Namísto rezervované kabiny pro dvě osoby byla zákazníkovi poskytnuta kabina pro jednu osobu, ve které nefungovala klimatizace. Na lodi chyběl – v rozporu s tím, co bylo uvedeno na internetové stránce – venkovní bazén, tělocvična, funkční televizor a lehátka na palubě. Výlety na pevninu byly mimoto velmi omezené. Peter Pammer v důsledku toho odmítl na palubě lodi cestovat. Vzhledem k tomu, že mu společnost Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG vrátila pouze část částky zaplacené za cestu, podal k rakouskému soudu žalobu ohledně zbývajících částky ve výši 5294 eur. Žalovaná v průběhu řízení vznesla námitku mezinárodní a místní nepříslušnosti soudu, u kterého byla žaloba podána.

12. Soud prvního stupně rozhodl v prospěch své mezinárodní a místní příslušnosti. Rozhodl, že smlouva, o kterou se v řízení jednalo, byla spotřebitelskou smlouvou nebo

13. Předkládající soud ve svém rozhodnutí vyjadřuje pochybnosti ohledně kritérií pro definování smlouvy jako smlouvy poskytující kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně a zdůrazňuje, že v projednávané věci není zřejmé, v jakém rozsahu jsou skutkové okolnosti srovnatelné s okružní plavbou, která je, podle většinového názoru, považována za „soubor služeb“. Týká-li se projednávaná věc smlouvy poskytující kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně a příslušnost musí být stanovena na základě čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001, je třeba objasnit, za jakých podmínek je třeba mít za to, že osoba, která provozuje profesionální nebo podnikatelskou činnost, zaměřuje svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště. Předkládající soud v tomto ohledu zdůrazňuje, že nižší soudy v projednávané věci přesně nekonstatovaly, jak byla smlouva uzavřena. Mimoto se nevyjádřily k povaze a míře spolupráce mezi žalovanou a zprostředkovatelem.

14. Za uvedených okolností předkládající soud rozhodnutím ze dne 6. listopadu 2008 přerušil řízení a předložil Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

(žalovaný) s bydlíštěm v Německu a týká se zaplacení částky 5 248,30 eur za využití ubytovacích služeb.

„1. Představuje ‚plavba na nákladní lodi‘ přepravní smlouvu, kde smlouva poskytuje kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně ve smyslu čl. 15 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech („nařízení Brusel I“)?

2. V případě kladné odpovědi na předběžnou otázku, postačí pro to, aby činnosti byly ‚zaměřeny‘ [na členský stát, ve kterém má spotřebitel své bydlíště] ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení Brusel I, aby webová stránka zprostředkovatele mohla být konzultována na internetu?“

16. Žalovaný se informoval o hotelu prostřednictvím jeho internetové stránky, která je dostupná rovněž v Německu. Požadavek žalovaného na rezervaci pokojů pro více osob na období od 29. prosince 2007 do 5. ledna 2008, nabídka žalobkyně a akceptace uvedené nabídky žalovaným se uskutečnily prostřednictvím elektronické pošty – mezi zúčastněnými není sporu o tom, že elektronická adresa žalobkyně byla zveřejněna na internetové stránce. Žalovaný v uvedeném období využíval ubytovací služby, ale odejel, aniž zaplatil; uhradil pouze zálohu ve výši 900 eur. Žalobkyně v důsledku toho podala žalobu za účelem vymození zbývajících částky.

B – *Věc Hotel Alpenhof*

15. Původní řízení probíhá mezi společností Hotel Alpenhof GesmbH (žalobkyně) se sídlem v Rakousku a Oliverem Hellerem

17. Žalovaný v průběhu původního řízení uplatnil námitku mezinárodní a místní nepříslušnosti soudu, kterému byla žaloba předložena, jelikož jako spotřebitel mohl být žalován pouze v Německu. Soudy prvního a druhého stupně rozhodly o mezinárodní nepříslušnosti a žalobu zamítly. Žalobkyně v důsledku toho podala u předkládajícího soudu dovolání.

18. Předkládající soud za takových okolností rozhodnutím ze dne 26. března 2009 řízení přerušil a předložil Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

vyjádření a zodpověděli otázku Soudního dvora P. Pammer, Hotel Alpenhof, O. Heller, rakouská, česká a nizozemská vláda a vláda Spojeného království, jakož i Komise.

„Postačuje skutečnost, že je možné konzultovat internetovou stránku smluvního partnera spotřebitele pro tvrzení, že činnost je ‚zaměřena‘ na členský stát ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (nařízení č. 44/2001 nazvané ‚Brusel I‘)?“

V – Argumenty zúčastněných

A – Smlouvy, které za paušální cenu kombinují dopravu a ubytování (první předběžná otázka ve věci Pammer)

IV – Řízení před Soudním dvorem

19. Předkládací rozhodnutí bylo Soudnímu dvoru doručeno dne 24. prosince 2008 ve věci Pammer a dne 24. dubna 2009 ve věci Hotel Alpenhof. V obou věcech předložily svá vyjádření rakouská, česká a lucemburská vláda a Komise. Ve věci Pammer dále předložily svá vyjádření zúčastněný, jakož i polská a italská vláda, zatímco ve věci Hotel Alpenhof předložila vyjádření tato společnost, jakož i vlády Nizozemska a Velké Británie. Při jednání konaném dne 16. března 2010 předložili svá

20. *Peter Pammer, rakouská, česká, italská, lucemburská a polská vláda, jakož i Komise* zastávají názor, že smlouva, která nezahrnuje pouze cestu trvající více dnů, ale rovněž ubytování a další služby, spadá mezi „smlouv[y] poskytu[jící] kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně“ ve smyslu čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001.

21. Podle P. Pammera, rakouské, české a italské vlády, jakož i Komise se pojem „smlouva poskytuje kombinaci dopravy a ubytování

zahrnutou v ceně“ vztahuje na „soubor služeb“ ve smyslu čl. 2 odst. 1 směrnice 90/314. Svůj postoj dokládají odkazem na nařízení Řím I, které v čl. 6 odst. 4 písm. b) obsahuje podobné ustanovení, které výslovně odkazuje na definici uvedenou ve směrnici 90/314. Komise též v odůvodnění návrhu nařízení č. 44/2001⁹ u výkladu čl. 15 odst. 3 odkázala na definici „souboru služeb“ ve smyslu směrnice 90/314.

22. *Lucemburská a polská vláda* mají naopak za to, že neexistuje žádný důvod pro existenci takové vazby s definicí ve směrnici 90/314, protože zákonodárce mohl v nařízení č. 44/2001 odkázat přímo na směrnici nebo převzít její terminologii.

B – Zaměření činnosti na členský stát, ve kterém má spotřebitel své bydliště (druhá předběžná otázka ve věci Pammer; jediná předběžná otázka ve věci Hotel Alpenhof)

23. *Peter Pammer, O. Heller, rakouská, česká, italská a polská vláda*, jakož

i *Komise* zdůrazňují, že předmětem čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 je ochrana spotřebitele a navrhuji široký výklad pojmu činnosti zaměřené na členský stát.

24. Oliver Heller soudí, že pojem „zaměření“ musí být vykládán široce. To podle něj vyplývá již ze znění čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001, podle kterého podnikatel může zaměřit svou činnost na členský stát bydliště spotřebitele „jakýmkoliv způsobem“. Nezávisle na skutečnosti, zda je internetová stránka interaktivní nebo pasivní, podnikatel může zaměřit svou činnost prostřednictvím uvedených stránek, na které prezentuje své výrobky a služby a které takovým způsobem nabízí spotřebiteli. Oliver Heller rovněž zdůrazňuje, že široký výklad pojmu „zaměření činnosti“ nemá negativní důsledky pro vnitřní trh, ale naopak podporuje spotřebitele v tom, aby uskutečňovali přeshraniční plnění na internetu, protože ví, že mohou žalovat a být žalováni před soudy členského státu svého bydliště.

25. Rakouská vláda zastává názor, že není nutné, aby informace dostupné na internetu byly pohnutkou pro uzavření smlouvy. Prokazování příčinné souvislosti by se mohlo jevit jako obtížné a v rozporu s ochranou spotřebitele. Způsob uzavírání smluv (na dálku nebo

9 — Návrh nařízení (ES) o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [KOM (1999) 348 v konečném znění].

osobně) nemůže hrát nejmenší roli. Podnikatel musí počítat s možností žaloby ve všech členských státech, pokud výslovně neprohlásí, že neuzavírá smlouvy se spotřebiteli, kteří mají bydliště v některých členských státech. Rakouská vláda rovněž soudí, že – na rozdíl od toho, co je uvedeno ve společném prohlášení Komise a Rady¹⁰ – konkrétní uzavření smlouvy nemůže být podmínkou stanovení příslušnosti na základě čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001, protože to nevyplývá ze znění uvedeného článku a mimoto by to bylo v rozporu s cíli nařízení.

26. Podle české vlády pouhá dostupnost internetové stránky nepostačí pro stanovení příslušnosti na základě čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001; naopak je nutné, aby byla splněna podmínka, podle které smlouva musí rovněž spadat do rámce podnikatelských činností.

27. Podle italské vlády pouhá dostupnost internetové stránky podnikatele nepostačuje pro to, aby byla jeho činnost zaměřena

na členský stát bydliště spotřebitele; spotřebitel naopak pro splnění takové podmínky musí přijmout nabídku na uzavření smlouvy a smlouva musí být skutečně uzavřena. Při takovém posouzení je podle italské vlády třeba vzít v úvahu zásadu jednání v dobré víře.

28. Podle názoru polské vlády musí vnitrostátní soud vzít při posuzování podmínky, zda podnikatel zaměřuje svou činnost na členský stát spotřebitele v úvahu internetovou stránku podnikatele a rozhodnout, zda je taková stránka určena spotřebiteli a zda mu umožňuje uzavřít smlouvu prostřednictvím internetu. Pouhá existence internetové stránky podle uvedené vlády nepostačuje k tomu, aby činnost byla zaměřena na členský stát spotřebitele. Při výkladu článku 15 nařízení č. 44/2001 bude nezbytné – jak vyplývá z rozsudku Soudního dvora ve věci Gabriel¹¹, která se týká výkladu čl. 13 odst. 1 bodu 3 Bruselské úmluvy – ověřit, zda uzavření smlouvy v členském státě bydliště spotřebitele bylo podporováno reklamou v tisku, rozhlasu, televizi, kinech, v katalogích nebo formou individuálních nabídek spotřebitelům.

10 — Společné prohlášení Rady a Komise k článkům 15 a 73 nařízení č. 44/2001, dostupné například v německém jazyce na adrese http://ec.europa.eu/civiljustice/homepage/homepage_ec_de_declaration.pdf.

11 — Rozsudek ze dne 11. července 2002, Gabriel (C-96/00, Recueil, s. I-6367, bod 44).

29. Podle Komise pouhá dostupnost internetové stránky v členském státě bydliště spotřebitele sama o sobě nepostačuje pro konstatování, že se jedná o činnost, která je zaměřena na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště. Komise mimoto tvrdí, že pouhé uvedení elektronické adresy nepostačuje pro zaměření činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001. Pokud by uvedený článek byl vykládán v tom smyslu, že uvedení elektronické adresy postačí pro zaměření činnosti, příslušnost soudu by mohla být u veškerých internetových stránek stanovena na základě uvedeného článku, protože uvedení elektronické adresy je podle čl. 5 odst. 1 písm. c) směrnice o elektronickém obchodu¹² povinné. Komise rovněž soudí, že pokyny k vertikálním omezením¹³, které rozlišují mezi „aktivním“ a „pasivním“ prodejem, nejsou pro výklad pojmu „zaměření činnosti“ ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 relevantní.

30. Komise rovněž zdůrazňuje, že vnitrostátní soud musí rozhodnout, zda podnikatel zaměřuje svou činnost na členský stát, ve

kterém má spotřebitel bydliště, tak, že vezme v úvahu veškeré okolnosti konkrétní věci. V projednávané věci jsou významné následující okolnosti: i) povaha podnikatelské činnosti a způsob prezentace internetové stránky¹⁴; ii) uvedení telefonního čísla s předvolbou ze zahraničí; iii) odkaz na plánovač trasy a iv) existence funkce „vyhledávání/rezervace“, jejímž prostřednictvím je možné ověřit dostupnost pokojů pro určité období.

31. Podle společnosti *Hotel Alpenhof, lucemburské a nizozemské vlády a vlády Spojeného království* pojem „zaměření činnosti“ nemůže být vykládán široce.

32. Hotel Alpenhof je toho názoru, že jeho činnost nepředstavuje zaměření činnosti na jiný členský stát ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001. Zdůrazňuje, že internetová stránka není interaktivní a že

12 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu) (Úř. věst. L 178, s. 1; Zvl. vyd. 13/25, s. 399).

13 — Úř. věst. C 291, 13.10.2000, s. 1; Zvl. vyd. 18/01, s. 390.

14 — Komise v tomto ohledu tvrdí, že internetová stránka podnikatele, jehož služby jsou místní povahy, nepředstavuje zaměření činnosti na jiné členské státy, zatímco hotel, který nabízí turistické služby na mezinárodním trhu, chce získat spotřebitele z jiných členských států a tomu přizpůsobuje svou prezentaci na internetu.

není možné přímo jejím prostřednictvím provést rezervaci. Uvádí, že je třeba zohlednit specifické vlastnosti internetu, které neumožňují omezit informace na rakouské území.

lucemburské vlády je třeba omezit použitelnost čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 na zvláštní případy, ve kterých se podnik aktivně, individuálně a cíleně obrací na konkrétního spotřebitele nebo skupinu spotřebitelů. Přítomnost na internetu, dostupnost nabídky a možnost uskutečnění přeshraničních obchodních transakcí na vnitřním trhu na internetu takový zvláštní případ nepředstavuje.

33. Lucemburská vláda upozorňuje na nebezpečí širokého výkladu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001. Široký výklad by vedl k situaci, ve které by možnost sporu ve všech členských státech odrazovala podnik od toho, aby nabízel své zboží a služby na vnitřním trhu, a důsledkem by bylo, že by uskutečňování základních svobod bylo ztíženo. Pokud by podnik za takových okolností musel uvádět, které z jeho zboží a služeb nejsou určeny spotřebitelům s bydlištěm v některých členských státech, představovalo by to rozlišování nabídky v závislosti na území a tříštění společného trhu. Požadavek přesných údajů, pokud jde o spotřebitele z členských států, na které se nabídka zboží a služeb vztahuje, může být v rozporu článkem 20 směrnice 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu¹⁵, který zakazuje diskriminaci příjemců služeb na základě jejich státní příslušnosti nebo místa bydliště. Podle

34. Nizozemská vláda zdůrazňuje, že při výkladu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 je třeba dosáhnout rovnováhy mezi zájmem spotřebitele, který chce dosáhnout příslušnosti soudu v místě svého bydliště, a zájmem podnikatele, který má zájem na tom, aby takový soud nebyl příslušný, pokud se vědomě nerozhodl, že jeho činnost bude zaměřena na takový členský stát nebo bude v takovém členském státě provozována. Podle nizozemské vlády jsou pro definici činnosti, která je zaměřena na členský stát spotřebitele, významná následující kritéria: i) zřízení interaktivní internetové stránky, na rozdíl od pasivní internetové stránky, na které je zveřejněna elektronická adresa podnikatele; ii) odeslání elektronické zprávy, která by spotřebitele upozornila na internetové stránky podnikatele; iii) fakturace dodatečných částek spotřebitelům pocházejícím z některých členských států, například poštovního; iv) získání označení kvality, které je používáno

15 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu (Úř. věst. L 376, s. 36).

v daném členském státu; v) popis cesty z určitého členského státu do místa, kde podnikatel vykonává svou činnost, a vi) uvedení telefonního čísla pro pomoc spotřebitelům v zahraničí. Podle nizozemské vlády vnitrostátní soud musí v každém konkrétním případě posoudit, zda podnikatel zaměřuje svou činnost na členský stát bydliště spotřebitele.

členských státech a iii) skutečnost, že internetové stránky jsou zaměřeny na spotřebitele v jiných členských státech použitím celoevropských portálů; spotřebitelé obvykle musí uvést, kde žijí a jsou pak přesměrováni na odpovídající internetovou stránku.

35. Nizozemská vláda má naopak za to, že použití jazyka, měny nebo používání více internetových stránek s různými doménami „prvního řádu“ (například „.nl“ nebo „.co.uk“) nejsou relevantními kritérii.

C – Úloha zprostředkovatele (věc Pammer)

36. Vláda Spojeného království uvádí kritéria, která musí být podle ní vzata v úvahu při posouzení otázky, zda je činnost zaměřena na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště: i) používání internetové stránky pro propagaci určenou obyvatelům jiných členských států nebo výslovné zmínění obyvatel jiných členských států, například v komentářích uživatelů zboží nebo služeb; ii) zaplacení vyhledávacích programů pro propagaci internetové stránky podniku mezi odkazy v některých

37. Vzhledem k tomu, že si P. Pammer rezervoval svou cestu prostřednictvím zprostředkovatele, se někteří zúčastnění rovněž vyjádřili k úloze zprostředkovatele. Česká, lucemburská, rakouská a polská vláda jsou toho názoru, že není důležité, zda je internetová stránka provozována zprostředkovatelem nebo samotným podnikatelem. Komise obhájí názor, podle kterého uzavření smlouvy prostřednictvím zprostředkovatele nepředstavuje překážku použití čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001, pokud zprostředkovatel vystupoval jménem podnikatele a pokud podnikatel schválil uzavření smlouvy se spotřebitelem.

VI – Posouzení generální advokátky

i v nauce vyvolal intenzivní diskuse zejména z důvodu otázky rozsahu pojmu „zaměření“.

A – Úvod

38. Projednávaná věc vznáší dva právní problémy. Věc Pammer jednak přináší otázku výkladu pojmu „smlouvy, která poskytuje kombinaci cesty a ubytování zahrnutou v ceně“, podle čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001. Spotřebitel totiž uzavřel smlouvu o přepravě na nákladní lodi na Dálný východ a otázkou tak je, zda taková smlouva může být chápána jako smlouva, která za paušální cenu kombinuje cestu a ubytování.

39. Obě věci, Pammer i Hotel Alpenhof, krom toho přinášejí otázky týkající se výkladu pojmu „zaměření činnosti na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště“, ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001. Soudní dvůr v projednávaných věcech vyloží nejprve tento článek, který v legislativním procesu a později v hospodářském odvětví

40. V tomto stanovisku se nejprve budu zabývat otázkou výkladu čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001, která vyvstává pouze ve věci Pammer, a dále otázkou výkladu pojmu „zaměření činnosti na členský stát, na jehož území má spotřebitel bydliště“ ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001.

B – Smlouvy, které poskytují kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně (první otázka ve věci Pammer)

41. Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda smlouva o uspořádání takové plavby na nákladní lodi, jako je plavba ve věci v původním řízení, je smlouvou, která poskytuje kombinaci cesty a ubytování zahrnutou v ceně ve smyslu čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001. Odpověď na tuto otázku má významné důsledky pro spotřebitele, protože podle čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001 se ustanovení uvedeného nařízení upravující příslušnost u spotřebitelských smluv nepoužijí na smlouvy o přepravě – s výjimkou

smluv, které poskytují kombinaci cesty a ubytování zahrnutou v ceně. Podle mého názoru je třeba na tuto otázku odpovědět kladně, a to na základě terminologického a teleologického výkladu uvedeného článku.

na Dálný východ a zpět, ale naopak aby mohl – jako pozorovatel nebo turista – zažít život na palubě nákladní lodi (každodenní život, a nakládku a vykládku lodního nákladu) a vidět města, do kterých nákladní loď připlouvá. Organizátor takové plavby je ostatně zodpovědný nejen za kvalitu přepravy, ale rovněž za kvalitu ubytování.

42. Již terminologický výklad čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001 vede k závěru, že smlouva týkající se organizace plavby na nákladní lodi, jako je tomu v projednávané věci, představuje smlouvu, která poskytuje kombinaci cesty a ubytování zahrnutou v ceně ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001. Z předkládacího rozhodnutí totiž vyplývá, že žalobce rezervoval plavbu lodí z Terstu na Dálný východ, která nepokrývala pouze dopravu, ale zahrnovala i ubytování a za kterou byla zaplácena jediná cena.

44. V důsledku toho zastávám názor, že na první otázku ve věci Pammer je třeba odpovědět v tom smyslu, že taková smlouva o organizaci plavby na palubě nákladní lodi, o kterou se jedná v projednávané věci, je smlouvou, která poskytuje kombinaci cesty a ubytování zahrnutou v ceně ve smyslu čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001.

43. Podle mého názoru je možné dojít ke stejnému závěru na základě teleologického výkladu uvedeného článku. Cílem čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001 je vyloučit určení příslušnosti na základě ustanovení týkajících se spotřebitelských smluv v případě smluv, jejichž hlavním předmětem je přeprava. Spotřebitel v projednávané věci neuzavřel smlouvu s (jedním) účelem – být přepraven nákladní lodí

45. Ačkoliv jsem na předloženou otázku odpověděla již na základě terminologického a teleologického výkladu, jsem toho názoru, že je třeba zabývat se ještě argumentem uplatněným některými zúčastněnými, kteří tvrdí, že pojem „smlouvy, které poskytují kombinaci cesty a ubytování zahrnutou v ceně“, podle čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán stejným způsobem jako pojem „soubor služeb“

v čl. 2 odst. 1 směrnice 90/314¹⁶. Podle čl. 2 odst. 1 směrnice 90/314 se „souborem služeb“ rozumí předem stanovená kombinace alespoň dvou z následujících položek, je-li prodávána nebo nabízena k prodeji za souhrnnou cenu a je-li služba poskytována po dobu přesahující 24 hodin nebo zahrnuje ubytování: a) dopravu; b) ubytování; c) jiné služby cestovního ruchu, které nejsou doplňkem dopravy nebo ubytování a tvoří významnou část souboru. Pro posouzení otázky totožnosti výkladu je třeba vyjít z přípravných dokumentů k nařízení č. 44/2001

a z širšího kontextu právních předpisů Unie, ve kterých je uvedený pojem používán.

46. Pro výklad pojmu „smlouva, která poskytuje kombinaci cesty a ubytování zahrnutou v ceně“, je třeba nejprve vzít v úvahu odůvodnění návrhu nařízení č. 44/2001, ve kterém Komise výslovně charakterizuje smlouvy, které poskytují kombinaci cesty a ubytování zahrnutou v ceně, jako smlouvy o souboru služeb a při této příležitosti se odvolává na směrnici 90/314¹⁷. Odůvodnění návrhu nařízení č. 44/2001 v důsledku toho ukazuje, že pojem „smlouva, která poskytuje kombinaci cesty a ubytování zahrnutou v ceně“ musí být vykládán stejně jako pojem „soubor služeb“ ve smyslu směrnice 90/314.

16 — Viz bod 21 tohoto stanoviska. Dodávám, že otázka totožné povahy výkladu obou ustanovení byla relevantní především tehdy, pokud by smlouva pokrývala pouze dopravu a další služby, ale nikoliv ubytování. Podle čl. 2 odst. 1 směrnice 90/314 se jedná o „soubor služeb“, zahrnuje-li smlouva alespoň dva ze tří následujících prvků: doprava, ubytování a jiné služby, které nejsou doplňkem předchozích dvou prvků. To znamená, že se o soubor služeb jedná, jestliže jsou uvedené prvky přítomny v následujících kombinacích: doprava a ubytování, doprava a jiné služby, ubytování a jiné služby, všechny prvky společně. Bude-li pojem „smlouva poskytující kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně“ v čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 vykládán stejně jako pojem „soubor služeb“ v čl. 2 odst. 1 směrnice 90/314, má takový výklad následující důsledky: první příklad (doprava a ubytování) je již zahrnut ve znění čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001, takže pro uvedenou kombinaci otázka jednotného výkladu s čl. 2 odst. 1 směrnice 90/314 ve skutečnosti nevystává; u druhého případu (ubytování a jiné služby) otázka zařazení do rámce čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001 neexistuje vůbec, protože prvek přepravy – který je nezbytný pro uplatnění výjimky v čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001 – není dán; pokud jde o třetí případ (doprava a jiné služby), ten postrádá jeden z prvků uvedených v čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001, totiž ubytování. V důsledku toho bude otázka totožnosti výkladu mezi uvedenými dvěma pojmy uvedenými v čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001 a čl. 2 odst. 1 směrnice 90/314 relevantní především ve třetím případě, protože by to ve skutečnosti znamenalo rozdíl ve srovnání se zněním čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001.

47. V rámci širšího kontextu právních předpisů Unie je třeba vzít v úvahu analogii s Římskou úmluvou o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (dále jen „Římská úmluva“)¹⁸

17 — Viz odůvodnění návrhu nařízení Rady (ES) o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, uvedeného v poznámce pod čarou 9, s. 17.

18 — Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřená k podpisu v Římě dne 19. června 1980 (Úř. věst. C 169, s. 10).

a s nařízením Řím I, které nahradilo uvedenou úmluvu. Římská úmluva totiž v čl. 5 odst. 5 stanovila stejnou výjimku jako čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001. Článek 5 Římské úmluvy, který upravoval právo použitelné na spotřebitelské smlouvy v odstavci 5 stanovil, že uvedená zvláštní právní úprava se použije na smlouvy, u kterých je v celkové ceně zahrnuta kombinace dopravy a ubytování, zatímco smlouvy o přepravě byly na základě odstavce 4 písm. a) uvedeného článku z takové zvláštní právní úpravy vyloučeny. Použití terminologie s totožným významem v Římské úmluvě a její pozdější převzetí do nařízení č. 44/2001 nepochybně ukazují záměr zákonodárce vyložit pojem „smlouva, která poskytuje kombinaci cesty a ubytování zahrnutou v ceně“, totožně v rámci obou uvedených ustanovení¹⁹.

kontinuitu výkladu mezi Římskou úmluvou a nařízením Řím I. Ačkoliv nařízení Řím I výslovně odkazuje na směrnici 90/314, obě uvedená ustanovení je třeba vykládat stejně, protože při přijímání Římské úmluvy nebyla směrnice 90/314 dosud přijata. Na straně druhé je třeba vzít v úvahu požadavek jednotného výkladu nařízení č. 44/2001 a nařízení Řím I. Pojem „smlouvy o přepravě, které jsou zahrnuty mezi spotřebitelské smlouvy“, musí být vykládán stejným způsobem v obou předpisech. V sedmém bodě odůvodnění nařízení Řím I. je totiž uvedeno, že věcná působnost a ustanovení tohoto nařízení musí být v souladu s nařízením č. 44/2001.

48. Uvedený požadavek jednotného výkladu platí nicméně rovněž po přijetí nařízení Řím I. Nařízení Řím I v čl. 6 odst. 4 písm. b) stanoví, že zvláštní ustanovení, která platí pro spotřebitelské smlouvy, se nepoužijí na přepravní smlouvy, s výjimkou smluv týkajících se souborných služeb pro cesty ve smyslu směrnice Rady 90/314. Nařízení Řím I v důsledku toho představuje krok vpřed ve srovnání s nařízením č. 44/2001 přijatým dříve, ve kterém není směrnice 90/314 zmíněna. V tomto ohledu je nicméně třeba vzít v úvahu dvě výkladové zásady. Na jedné straně je třeba vzít v úvahu

49. V důsledku toho zastávám názor, že pojem „smlouvy, které poskytují kombinaci cesty a ubytování zahrnutou v ceně“, v čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán stejně jako pojem „soubor služeb“ v čl. 2 odst. 1 směrnice 90/314²⁰.

19 — Nařízení č. 44/2001 bylo přijato deset let po přijetí směrnice 90/314 a v čl. 15 odst. 3 mohlo na směrnici 90/314 odkázat; právě naopak však bylo upřednostněno převzít terminologii používanou Římskou úmluvou a vytvořit tak mezi nimi přímou vazbu a požadavek totožného výkladu.

20 — Pro takové řešení v nauce viz například též Nielsen, P. A., v Magnus, U., Mankowski, P. (editoři), *Brussels I Regulation*, Sellier, Mnichov, 2007, s. 318, bod. 39; Rauscher, T. (editor), *Europäisches Zivilprozessrecht. Kommentar*, 2. vydání, Sellier, European Law Publishers, Mnichov 2006, s. 291, bod 20; Kropholler, J., *Europäisches Zivilprozessrecht. Kommentar zu EuGVO und Lugano-Übereinkommen*, 8. vydání, Verlag Recht und Wirtschaft, Heidelberg 2005, s. 233, bod 30.

50. Nezávisle na otázce totožnosti výkladu uvedených dvou pojmů – jak již bylo uvedeno v bodě 44 tohoto stanoviska – je na první předběžnou otázku ve věci Pammer třeba odpovědět v tom smyslu, že smlouva o organizaci plavby na nákladní lodi, jakou je smlouva v projednávané věci, je smlouvou, která poskytuje kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně ve smyslu čl. 15 odst. 3 nařízení č. 44/2001.

států včetně takového státu, vykládán široce. V rámci elektronického obchodu je zásadní, aby byla vymezena kritéria, na základě kterých je třeba stanovit hranici mezi internetovými stránkami, jejichž prostřednictvím podnikatel zaměřuje svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště a těmi, které takovému účelu neslouží.

52. Před tím, než započnu s analýzou předběžných otázek, budu zkoumat podmínky, které musí být splněny pro stanovení příslušnosti na základě čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001.

C – Zaměření činnosti na členský stát, na jehož území má spotřebitel bydliště (druhá předběžná otázka ve věci Pammer; jediná předběžná otázka ve věci Hotel Alpenhof)

1. Podmínky použití čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001

51. Podstatou druhé předběžné otázky ve věci Pammer a jediné otázky ve věci Hotel Alpenhof je, zda pro zaměření činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 postačuje, aby internetová stránka osoby, která provozuje profesionální nebo podnikatelskou činnost a se kterou spotřebitel uzavírá smlouvu, byla dostupná v členském státu, na jehož území má spotřebitel bydliště. S tím souvisí otázka, do jaké míry má být pojem vycházející z čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001, podle kterého podnikatel zaměřuje činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště nebo na několik členských

53. Pro použití čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 musí být splněny čtyři podmínky.

a) Uzavření smlouvy

54. První podmínkou je, aby mezi spotřebitelem a podnikatelem byla uzavřena smlouva.

To na jedné straně vyplývá již ze znění čl. 15 odst. 1 nařízení č. 44/2001, který se použije „ve věcech týkajících se smlouvy uzavřené spotřebitelem [...]“²¹. Na straně druhé to vyplývá též z rozsudku IIsinger²², kde Soudní dvůr zdůraznil, že se článek 15 nařízení č. 44/2001 použije pouze tehdy, pokud se dotčená žaloba týká smlouvy uzavřené mezi spotřebitelem a podnikatelem²³. Podmínkou pro uzavření smlouvy v rámci uvedeného článku je, aby smluvní strany dospěly – na základě nabídky a přijetí nabídky – k dobrovolné dohodě za účelem uzavření smlouvy²⁴. Jak již Soudní dvůr zdůraznil ve věci IIsinger, není ostatně důležité, zda se jedná o smlouvu synalagmatickou²⁵.

s použitím uvedeného článku ve společném prohlášení Rady a Komise²⁶, jakož i ve dvacátém pátém bodě odůvodnění nařízení Řím I, který převzal uvedené společné prohlášení²⁷, znění čl. 15 odst. 1 písm. c) takovou podmínku nestanoví. Jsem toho názoru, že taková podmínka může být problematická²⁸ především v takových věcech, jako jsou věci, které jsou předmětem tohoto řízení. Spotřebitel například může na dálku provést jen rezervaci ubytovacích nebo turistických služeb, zatímco smlouva je uzavřena později, v místě, kde jsou služby poskytovány. Podle mého názoru v takovém případě musí být příslušnost stanovena též na základě čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001.

55. V souvislosti s podmínkou uzavření smlouvy je dále třeba zabývat se otázkou, zda pro stanovení příslušnosti na základě čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 musí být smlouva uzavřena na dálku. Ačkoliv je uzavření smlouvy na dálku zmíněno v souvislosti

21 — Zvýraznění provedeno autorkou stanoviska.

22 — Rozsudek IIsinger, uvedený v poznámce pod čarou 3.

23 — Rozsudek IIsinger, uvedený v poznámce pod čarou 3 (body 52 a 53).

24 — Pokud jde o podmínky uzavření spotřebitelské smlouvy ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001, viz mé stanovisko přednesené dne 11. září 2006 ve věci IIsinger (C-180/06, bod 46 a násl.).

25 — Rozsudek IIsinger, uvedený v poznámce pod čarou 3 (bod 51). Viz též mé stanovisko v uvedené věci, citované v poznámce pod čarou 24 (bod 40).

26 — Ve společném prohlášení Rady a Komise k článkům 15 a 73 nařízení č. 44/2001, uvedeném v poznámce pod čarou 10, je výslovně uvedeno, že smlouva musí být uzavřena na dálku.

27 — Tento postoj je rovněž obhajován Komisí v bodě 31 jejího písemného vyjádření ve věci Hotel Alpenhof.

28 — Jako problematický příklad si lze představit případ kliniky, která poskytuje zdravotnické služby a nabízí – a to bez jakékoliv pochybnosti – spotřebitelům z jiných členských států prostřednictvím své internetové stránky, aby si vybrali její služby, ale která požaduje, aby spotřebitelé přišli na vyšetření před tím, nežli podstoupí sebemenší zákrok. Spotřebitelé by si tak na dálku (například telefonicky) mohli rezervovat pouze termín pro konzultaci, zatímco smlouva o poskytnutí služeb (lékařského zákroku) bude uzavřena v sídle poskytovatele služeb. Lze si rovněž představit případ spotřebitele, který nechce nakupovat přes internet, protože má obavy ze zneužití své kreditní karty, zatímco podnikatel akceptuje pouze platbu dobírkou nebo převodem na účet. V takovém případě by spotřebitel mohl případně získat všechny informace prostřednictvím internetu, pouze uzavření smlouvy by se uskutečnilo v jiném členském státu, ve kterém podnikatel provozuje svou činnost.

56. U obou projednávaných věcí bude předkládající soud muset rozhodnout, zda je podmínka uzavření smlouvy ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 splněna²⁹.

věcné podmínky čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001³¹.

b) Uzavření spotřebitelské smlouvy, která spadá do rámce profesionální nebo podnikatelské činnosti podnikatele

58. Třetí podmínkou použití čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 je podmínka, že smlouva musí spadat do rámce profesionální nebo podnikatelské činnosti podnikatele. Též ohledně této podmínky musí předkládající soud provést příslušné posouzení³².

c) Provozování činnosti v členském státu, ve kterém má spotřebitel bydliště nebo zaměření činnosti na takový stát

57. Druhou podmínkou použití čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 je, podmínka, podle které byla smlouva uzavřena mezi spotřebitelem a osobou, která provozuje profesionální a podnikatelské činnosti (podnikatel)³⁰. I ohledně této otázky bude muset předkládající soud rozhodnout, zda jsou splněny

59. Čtvrtou podmínkou použití čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 je podmínka, že

29 — Z předkládacího rozhodnutí ve věci Hotel Alpenhof vyplývá, že nabídka týkající se rezervace byla předložena a akceptována elektronickou poštou a že žalovaný ubytovací služby skutečně využíval (viz bod 16 tohoto stanoviska). Ve věci Pammer nicméně nebylo v předkládacím rozhodnutí uvedeno, jak byla smlouva uzavřena, ale pouze to, že P. Pammer si rezervoval plavbu na nákladní lodi pro dvě osoby z Terstu na Dálný východ u společnosti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG, a to u zprostředkovatelské společnosti Internationale Frachtschiffreisen Pfeiffer GmbH (viz bod 10 tohoto stanoviska). Zástupce P. Pammera nicméně při jednání uvedl, že jeho klient nejprve obdržel informace od zprostředkovatele elektronickou poštou, ale podepsanou smlouvu zprostředkovateli zaslal prostřednictvím běžné pošty.

30 — Článek 15 nařízení č. 44/2001 sice nepoužívá pojem „podnikatel“ a hovoří o osobě, která provozuje profesionální a podnikatelské činnosti. V tomto stanovisku však budu pro zjednodušení používat výraz „podnikatel“.

31 — Bylo prokázáno, že uvedená podmínka je v projednávané věci splněna. Ve věci Pammer spotřebitel uzavřel prostřednictvím zprostředkovatele smlouvu se společností, která provozuje přepravu nákladní lodí a která tak může být považována za osobu, která provozuje podnikatelskou činnost. Uvedená společnost spotřebiteli prostřednictvím zprostředkovatele umožňuje, aby si vyzkoušel cestování na palubě nákladní lodi – provozuje tak sekundární činnost jakožto činnost turistickou. Skutečnost, že smlouva byla uzavřena prostřednictvím zprostředkovatele nemá v tomto ohledu žádný dopad. Ve věci Hotel Alpenhof byla smlouva uzavřena s hotelem, který poskytuje ubytovací služby a který tak může být považován za osobu, která provozuje podnikatelskou činnost.

32 — Z údajů v předkládacím rozhodnutí je možné dovodit, že tato podmínka je rovněž splněna. Ve věci Pammer není zajisté primární podnikatelskou činností společnosti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG umožnit spotřebitelům zažít cestu na nákladní lodi, ale jedná se naopak o činnost sekundární, navzdory skutečnosti, že jedna z činností provozovaných podnikem je činností podnikatelskou. Ve věci Hotel Alpenhof lze mít za to, že ubytovací služby náležejí mezi podnikatelské činnosti uvedeného hotelu.

podnikatel musí provozovat profesionální nebo podnikatelské činnosti v členském státu, ve kterém má spotřebitel bydliště, nebo jakýmkoliv způsobem zaměřovat svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště, nebo na více členských států, mezi nimiž je i takový stát. Splnění této podmínky představuje jádro předběžných otázek v projednávaných věcech a vyžaduje podrobnou analýzu, kterou uvádím dále.

61. V rámci analýzy rozsahu výkladu pojmu „zaměření činnosti podle čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001“ je třeba se vyjádřit ke dvěma otázkám. Zprv je třeba odpovědět na otázku, zda pouhá dostupnost internetové stránky postačuje pro zaměření činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001. Zadruhé je třeba zkoumat, zda je při výkladu tohoto pojmu nutné rozlišovat mezi tzv. interaktivními internetovými stránkami a pasivními internetovými stránkami. Interaktivní internetové stránky umožňují přímé uzavření smlouvy prostřednictvím internetu, zatímco pasivní internetové stránky je neumožňují³³.

2. Výklad pojmu „zaměření činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001“

a) Terminologický, teleologický, historický a systematický výklad pojmu „zaměření činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001“

60. Jádrem analýzy v projednávaných věcech tak je posouzení otázky, zda podnikatel zaměřuje svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště nebo na několik členských států včetně takového státu. V rámci výkladu pojmu „zaměření činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001“ je třeba vzít v úvahu více faktorů. Nejprve je třeba prostřednictvím různých výkladových metod určit nakolik široce má být uvedený pojem vykládán; dále je třeba určit, která kritéria jsou relevantní pro posouzení otázky, zda podnikatel zaměřuje svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště, a to prostřednictvím internetové stránky.

62. Nařízení č. 44/2001 neobsahuje definici pojmu „zaměření činnosti“. Podle ustálené judikatury Soudního dvora je třeba význam a dosah pojmů, pro které nemá právo

33 — Pro definici pojmu „interaktivní“ a „pasivní“ viz například Øren, op. cit. (poznámka pod čarou 4), s. 684. Viz rovněž Kropholler, op. cit. (poznámka pod čarou 20), s. 230, bod 23; Gillies, op. cit. (poznámka pod čarou 4), s. 397; Gaudemet-Tallon, H., „Le juge compétent“, v: *Fasquelle, D., Meunier, P., Le droit communautaire de la consommation: Bilan et perspectives, La documentation française, Paříž, 2002, s. 228.*

Společenství žádnou definici, určit v souladu s jejich obvyklým smyslem v běžném jazyce, s přihlédnutím ke kontextu, ve kterém jsou použity, a cílům, které sleduje právní úprava, jejíž součástí jsou³⁴. S ohledem na uvedenou judikaturu a vzhledem k informacím zúčastněných v projednávaných věcech bude podle mého názoru třeba sledovat čtyři směry výkladu: zaprvé terminologický výklad a obvyklý význam pojmu „zaměření činnosti“; zadruhé teleologický výklad; zatřetí historický výklad a začtvrté systematický výklad uvedeného pojmu.

států³⁶. Výklad, podle kterého přístup k internetové stránce postačí pro to, aby činnost byla zaměřena na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště, by ve skutečnosti zbavil uvedený pojem veškerého smyslu. Z obvyklého významu pojmu „zaměření činnosti“ je tak možné dovodit, že pouhá dostupnost internetové stránky nepostačuje k tomu, aby podnikatel zaměřil svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště. Terminologický výklad zároveň neodkrývá žádnou skutečnost na podporu názoru, že při výkladu uvedeného pojmu postačí rozlišovat mezi internetovými stránkami interaktivními a internetovými stránkami pasivními, protože znění uvedeného článku různé druhy internetových stránek nezmiňuje.

63. Na základě terminologického výkladu je možné konstatovat, že obvyklý význam pojmu „zaměření činnosti na členský stát nebo více členských států“ je takový, že podnikatel aktivně usiluje o to, aby s ním spotřebitelé mající bydliště v takovém členském státě nebo takových členských státech uzavírali smlouvy³⁵. Je tedy třeba aktivního jednání podnikatele, jehož cílem a výsledkem je získání zákazníků pocházejících z jiných členských

64. V rámci teleologického výkladu pojmu zaměření činnosti je třeba, jak správně zdůrazňuje nizozemská vláda, poměřovat zájem spotřebitele, který chce dosáhnout příslušnosti soudu v místě svého bydliště, se zájmem podnikatele, který se snaží vyhnout tomu, aby takový soud byl příslušný, pokud se úmyslně nerozhodl zaměřit svou činnost na takový členský stát nebo provozovat svou činnost v tomto státu. Předmětem uvedeného

34 — Viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 19. října 1995, Hönig (C-128/94, Recueil, s. I-3389, bod 9); ze dne 27. ledna 2000, DIR International Film a další v. Komise (C-164/98 P, Recueil, s. I-447, bod 26), a ze dne 10. března 2005, easyCar (C-336/03, Sb. rozh. s. I-1947, bod 21).

35 — Viz Øren, op. cit. (poznámka pod čarou 4), s. 686 který tvrdí, že zaměření činnosti podle čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 znamená, že prodejce organizuje své podnikatelské činnosti cíleně tak, aby získával zákazníky z daných členských států. Stejný autor (s. 687) rovněž tvrdí, že uvedený pojem znamená, že prodejce jedná tak, aby vstoupil do závazků se zákazníky z určených členských států.

36 — Chci dodat, že v tomto ohledu je relevantní posouzení činnosti podnikatele z objektivního hlediska, a nikoliv z hlediska subjektivních cílů, které nebyly objektivizovány konkrétními fakty. Viz Øren, op. cit. (poznámka pod čarou 4), s. 687.

článku je tak zajistit spotřebiteli zvláštní pravidlo o příslušnosti, pokud má spotřebitelská smlouva dostatečnou spojitost se členským státem, ve kterém má spotřebitel své bydliště. V rámci výkladu uvedeného článku je zároveň třeba umožnit, aby podnikatel unikl možnosti, že bude aktivně a pasivně legitimován ve členském státě bydliště spotřebitele i přesto, že nezaměřuje svou činnost na stát bydliště spotřebitele, a nezaloží tak nezbytnou spojitost s tímto členským státem. Pokud by zákonodárce chtěl dosáhnout toho, aby příslušnost byla určována na základě zvláštních pravidel pro spotřebitelské smlouvy již na základě skutečnosti, že internetová stránka je dostupná na internetu, nestanovil by jako podmínku použití uvedených ustanovení zaměření činnosti, ale naopak pouhou existenci internetové stránky³⁷. V důsledku toho je tak

na základě teleologického výkladu možné dospět k závěru, že pouhá dostupnost internetové stránky nepostačuje pro zaměření činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001.

65. Mimoto jsem toho názoru, že teleologický výklad vyznívá proti rozlišování mezi interaktivními a pasivními internetovými stránkami v rámci výkladu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001; jednak proto, že zaměření činnosti nemůže záviset na otázce technického prostředku, jehož prostřednictvím byla smlouva uzavřena³⁸, a jednak proto, že

37 — Dodávám, že v prvním návrhu nařízení č. 44/2001 (uvedeném v poznámce pod čarou 5) je ve třináctém bodě odůvodnění uvedeno, že elektronický obchod se zbožím a službami prostřednictvím prostředků, které jsou dostupné v jiném členském státě, představuje činnost, která je zaměřena na takový členský stát. Pokud má spotřebitel bydliště v takovém členském státě, musí mít k dispozici ochranu na základě nařízení, je-li spotřebitelská smlouva uzavírána elektronickými prostředky. Uvedený bod odůvodnění by bylo možné chápat v tom smyslu, že pouhá dostupnost internetové stránky v členském státě, ve kterém má spotřebitel bydliště, postačuje pro zaměření činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 na základě zvláštních pravidel o spotřebitelských smlouvách. Uvedený bod odůvodnění byl nicméně v dalším legislativním postupu odstraněn, což hovoří *a fortiori* ve prospěch argumentu, že pouhá dostupnost internetové stránky nepostačuje pro zaměření činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001.

38 — V nauce viz Montero, op. cit. (poznámka pod čarou 4), s. 335, který zdůrazňuje, že skutečnost, že smlouva nebyla uzavřena stejnými prostředky, které byly použity spotřebitelem pro získání informací o nabídce, nevylučuje ochranu, které spotřebitel požívá na základě čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001. Stejně Mankowski, op.cit. (poznámka pod čarou 4), s. 242; Gaudemet-Tallon, H., op. cit. (poznámka pod čarou 30), s. 228. Dodávám, že pokud byla smlouva uzavřena na dálku, může být uzavřena jakýmkoliv technickým prostředkem, který umožňuje uzavření smlouvy. Podle čl. 2 odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku (Úř. věst. L 144, s. 19; Zvl. vyd.15/03, s. 319) jsou „komunikačními prostředky na dálku“ jakékoliv prostředky, které mohou být použity k uzavření smlouvy mezi dodavatelem a spotřebitelem bez jejich současné fyzické přítomnosti. Jakožto komunikační prostředky jsou v příloze I k této směrnici uvedeny telefon, elektronická pošta a fax.

rozlišování mezi interaktivními a pasivními internetovými stránkami je v praxi obtížné³⁹.

66. Z historického výkladu vyplývá, že čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 nahradil ustanovení čl. 13 odst. 1 bodu 3 Bruselské úmluvy, který se vztahoval na smlouvy, jejichž předmětem bylo poskytnutí služeb nebo dodávka zboží, pokud spotřebiteli byla před uzavřením smlouvy učiněna nabídka nebo proběhla propagace v členském státě bydliště spotřebitele a pokud spotřebitel v takovém členském státě provedl nezbytné úkony pro uzavření smlouvy. Článek 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 byl ve srovnání s čl. 13 odst. 1 bodem 3 Bruselské úmluvy upraven tak, aby spotřebitelům byla zajištěna co největší ochrana pokud jde o nové prostředky komunikace a rozvoj elektronického obchodu⁴⁰. Uvedený článek nařízení je formulován širše ve srovnání s výše uvedeným článkem Bruselské úmluvy v tom smyslu, že se netýká pouze smluv o poskytování služeb nebo dodávce zboží, ale naopak všech smluv a že zároveň odstraňuje podmínku, aby spotřebitel musel uskutečnit nezbytné úkony k uzavření smlouvy v členském státě svého bydliště. Často může být obtížné určit místo, kde byly úkony učiněny, a to zejména u smluv uzavře-

ných prostřednictvím internetu. Pro prokázání souvislosti mezi smlouvou a členským státem, ve kterém má spotřebitel bydliště, je v důsledku toho rozhodující to, aby podnikatel buď provozoval svou činnost v členském státě, ve kterém má spotřebitel své bydliště, nebo svou činnost na takový stát zaměřoval. Pojem „zaměření činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001“ tak pokrývá, vedle klasických způsobů propagace podnikatelských činností v členském státě, ve kterém má spotřebitel bydliště, které již byly upraveny čl. 13 odst. 1 bodem 3 Bruselské úmluvy⁴¹, zaměření činnosti na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště, prostřednictvím internetové stránky⁴².

67. Ačkoliv byl čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 změněn tak, aby zahrnoval smlouvy uzavřené v rámci elektronického obchodu, nelze smysl a dosah pojmu „zaměření činnosti prostřednictvím internetové stránky“ dovést bez nejmenší pochybnosti z historického

39 — Viz v nauce například Mankowski, op. cit. (poznámka pod čarou), s. 239. Viz rovněž Rauscher, op. cit. (poznámka pod čarou 20), s. 288, bod 15.

40 — Viz návrh nařízení Rady (ES) o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, uvedený v poznámce pod čarou 9. Viz rovněž rozsudek Imsinger, uvedený v poznámce pod čarou 3 (bod 50).

41 — V souvislosti s podmínkou zaměření činnosti na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště je třeba zdůraznit, že čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 stále upravuje – ve srovnání s čl. 13 odst. 1 bodem 3 Bruselské úmluvy – tradiční formy propagace podnikatelské činnosti v členském státě, ve kterém má spotřebitel bydliště, jako je propagace v tisku, rozhlasu nebo televizi v takovém členském státě. Pro různé formy reklamy viz výklad čl. 13 odst. 1 bodu 3 Bruselské úmluvy v rozsudku ze dne 11. července 2002, Gabriel (C-96/00, Recueil, s. I-6367, bod 44). V nauce viz též Nielsen, op. cit. (poznámka pod čarou 20), s. 316, bod 33.

42 — Článek 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 hovoří výslovně o zaměření činnosti „jakýmkoliv způsobem“. V nauce též Mankowski, op. cit. (poznámka pod čarou 4), s. 239.

výkladu. Již při přijímání nařízení č. 44/2001 bylo znění čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 sporné a orgány se nemohly shodnout na tom, nakolik široký význam je třeba přiznat pojmu „zaměření činnosti“. Navíc především hospodářské odvětví reagovalo na jeho přijetí negativně z důvodu obav, aby příliš široký výklad pojmu „zaměření činnosti“ neodrazoval malé a střední podniky od používání internetu pro reklamu nebo propagaci jejich činností⁴³.

68. V prvním návrhu nařízení⁴⁴ bylo znění čl. 15 odst. 1 písm. c) totožné s platným zněním nařízení. V odůvodnění uvedeného návrhu Komise potvrzuje, že pojem „provazování nebo zaměření činnosti na konkrétní členský stát“ je použit proto, aby se uvedený článek vztahoval na spotřebitelské smlouvy, které jsou uzavírány prostřednictvím interaktivní internetové stránky ve členském státu, ve kte-

rém má spotřebitel bydliště⁴⁵. V uvedeném odůvodnění je mimoto uvedeno, že pouhá skutečnost, že spotřebitel je informován o možnosti využít služby nebo zakoupit zboží prostřednictvím pasivní internetové stránky pro stanovení příslušnosti na základě uvedeného článku nepostačuje⁴⁶. Z odůvodnění nařízení by tak bylo možné dovodit, že hranice mezi internetovými stránkami, které spadají do pojmu „zaměření činnosti“, a těmi, které do takového pojmu nespádají, je vyznačena *interaktivní povahou* internetové stránky, a tudíž skutečností, že internetová stránka umožňuje okamžité uzavření smlouvy.

69. V průběhu legislativního postupu se Hospodářský a sociální výbor vyslovil pro zachování formulace čl. 13 odst. 1 bodu 3 Bruselské úmluvy, ale Evropský parlament navrhl definici pojmu „zaměření činnosti“, podle které uvedený pojem znamená, že podnikatel musí *úmyslně* směřovat svou činnost v podstatné míře na jiný členský stát⁴⁷; vnitrostátní soud musí při posuzování, zda podnikatel takovým způsobem svou činnost zaměřuje, posoudit veškeré okolnosti věci, a zejména

43 — Viz stanovisko Hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady (ES) o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [KOM(1999) 348 v konečném znění – 99/154/ (CNS)], body 4.2.1 až 2.2.2. Hospodářský a sociální výbor zdůraznil, že formulace v návrhu nařízení („jakýmkoliv způsobem zaměřuje své činnosti na takový členský stát“) není dostatečně jasná pro to, aby vzbudila důvěru mezi stranami, a vyslovil se pro zachování formulace článku 13 Bruselské úmluvy.

44 — Uvedený v poznámce pod čarou 9.

45 — Viz návrh nařízení Rady (ES) o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech uvedený v poznámce pod čarou 9, bod 17.

46 — Návrh nařízení Rady (ES) o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, uvedený v poznámce pod čarou 9, s. 17 a 18.

47 — Pro kritický pohled na kritérium úmyslného zaměření činnosti v podstatné míře v nauce, viz např. Farah, Y., „Allocation of jurisdiction and the internet in EU law“, *European Law Review*, č. 2/2008, s. 267.

všechny pokusy podnikatele zabránit uzavření smluv se spotřebiteli s bydlištěm v určitých členských státech⁴⁸. Komise takovou definici v upraveném návrhu neakceptovala⁴⁹.

používá internetová stránka, významnými faktory⁵⁰.

70. Z důvodu určitých neshod a nepřesností ohledně výkladu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 Rada a Komise po přijetí nařízení č. 44/2001 schválily společné prohlášení, ve kterém je uvedeno, že pouhá skutečnost, že internetová stránka je dostupná, nepostačuje pro uplatnění čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001, ale že taková internetová stránka naopak musí vyzývat uzavření smluv na dálku a musí skutečně být uzavřena na dálku; v uvedeném ohledu nejsou jazyk ani měna, které

71. Na základě historického výkladu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 je tak možné konstatovat, že pouhá dostupnost internetové stránky v členském státě, ve kterém má spotřebitel bydliště, nepostačuje pro zaměření činnosti na takový členský stát. Historický výklad je méně jasný, pokud jde o rozdíl mezi interaktivními a pasivními internetovými stránkami.

72. V rámci systematického výkladu lze konstatovat, že nařízení č. 44/2001 musí být vykládáno jednotně s nařízením Řím I⁵¹. V sedmém bodě odůvodnění nařízení Řím

48 — Návrh nařízení Rady o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [KOM(1999) 348 v konečném znění C5-0169/1999 – 1999/0154(CNS)] (Úř. věst. C 146, s. 94), pozměňovací návrh 37 k článku 5. Nejprve byla navrhována mnohem širší formulace, podle které kritérium zaměření činnosti bylo nahrazeno kritériem, podle něhož by smlouva na dálku byla uzavřena se spotřebitelem, který má bydliště v jiném členském státu; viz zprávu o návrhu nařízení Rady (ES) o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [KOM(1999) 348 v konečném znění C5-0169/1999 – 1999/0154(CNS)], pozměňovací návrh 23 k článku 15. Uvedený pozměňovací návrh nebyl Parlamentem schválen, viz výsledek hlasování o pozměňovacím návrhu 23 (Úř. věst. C 146, 17.5.2001, s. 41 a 42).

49 — Komise v odůvodnění uvedla, že již existence spotřebitelské smlouvy je jasnou indicií toho, že podnikatel zaměřil svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště (viz upravený návrh nařízení Rady o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [KOM(2000) 689 v konečném znění, s. 6]. Uvedené odůvodnění Komise prokazuje, že pouhá existence (pasivní) internetové stránky postačuje pro stanovení příslušnosti na základě zvláštních pravidel pro spotřebitelské smlouvy. Kriticky v nauce viz Øren, op. cit. (poznámka pod čarou 4), s. 682 a 683.

50 — Viz společné prohlášení Rady a Komise o člancích 15 a 73 nařízení č. 44/2001, uvedené v poznámce pod čarou 10.

51 — V rámci systematického výkladu chci dále dodat – jak správně zdůraznila Komise – že pro výklad pojmu „zaměření činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001“ nejsou relevantní pokyny o vertikálních omezeních (Úř. věst. C 291, s. 1; Zvl. vyd. 08/01, s. 390, a návrh změn pokynů o vertikálních omezeních [SEC(2009) 946]), v jejichž rámci jsou propagace a prodej prostřednictvím internetu považovány za „pasivní“ prodej (viz body 50 a 51 pokynů v platném znění a body 51 a 52 návrhu změn pokynů, ve spojení s čl. 4 písm. b) nařízení Komise (ES) č. 2790/1999 ze dne 22. prosince 1999 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě (Úř. věst. L 336, s. 21; Zvl. vyd. 08/01, s. 364) a čl. 4 písm. b) návrhu změn nařízení [K(2009) 5365/2])). Cílem definice určitého prodeje jako „pasivního“ je totiž bránit dodavateli, aby omezoval takový typ prodeje na výlučné území nebo na výlučnou skupinu kupujících a porušoval tak článek 81 ES. Cíl čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 je nicméně zcela odlišný – přiznat spotřebiteli jakožto slabší smluvní straně výhodnější pravidla pro stanovení příslušnosti.

I je uvedeno, že „věcná působnost a ustanovení [nařízení]“ musí být v souladu s nařízením č. 44/2001. Soudní dvůr tak při výkladu pojmu „zaměření činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001“ bude muset dbát toho, že uvedený pojem nemá být vykládán způsobem, který by byl v rozporu se smyslem a účelem nařízení Řím I.

stránky nepostačuje pro uplatnění článku 15 nařízení č. 44/2001. V uvedeném bodě odůvodnění není krom toho rozlišováno mezi interaktivními a pasivními internetovými stránkami, a lze tak konstatovat, že podnikatel může zaměřit svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště prostřednictvím obou typů internetových stránek⁵².

73. Ve dvacátém čtvrtém bodě odůvodnění nařízení Řím I je uvedeno, že soulad s nařízením č. 44/2001 vyžaduje, aby byl učiněn odkaz na pojem „zaměřené činnosti“ jakožto podmínku pro použití normy na ochranu spotřebitele a aby byl tento pojem shodně vyložen v nařízeních č. 44/2001 i v nařízení Řím I. V tomto ohledu uvedený bod odůvodnění výslovně odkazuje na společné prohlášení Rady a Komise k článku 15 nařízení č. 44/2001, ve kterém je uvedeno, že „pro použití čl. 15 odst. 1 písm. c) nestačí, aby podnik zaměřil své činnosti na členský stát, v němž má spotřebitel bydliště [...], je rovněž třeba, aby smlouva předtím byla uzavřena v rámci těchto činností“ a že „pouhá skutečnost, že internetové stránky jsou dostupné, nepostačuje k tomu, aby se použil článek 15, je rovněž třeba, aby tyto internetové stránky vybízely k uzavírání smluv na dálku a aby předtím skutečně byla nějaká smlouva jakýmkoli prostředky uzavřena na dálku“; „v tomto ohledu jazyk nebo použitá měna na internetových stránkách nejsou podstatným faktorem“. Z uvedeného bodu odůvodnění zcela jasně vyplývá, že pouhá dostupnost internetové

74. Podle mého názoru je možné z terminologického, teleologického, historického a systematického výkladu pojmu „zaměření činnosti podle čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001“ dovodit dva závěry. Zaprvé lze nepochybně konstatovat, že pouhá dostupnost internetové stránky v členském státě, ve kterém má spotřebitel bydliště, nepostačuje pro to, aby činnost byla zaměřena na takový

52 — Dodávám, že v odůvodnění návrhu nařízení Řím I je uvedeno, že internetové stránky, jejichž prostřednictvím podnikatel zaměřuje svou činnost na členský stát bydliště spotřebitele „nejsou nutně stránkami interaktivními“ a že cílem internetové stránky, která vyzývá spotřebitele, aby své objednávky zasílali faxem, je právě uzavření smlouvy na dálku. To je argument hovořící ve prospěch teze, podle které zaměření činnosti nemůže být omezeno pouze na interaktivní internetové stránky, ale takový pojem musí být mnohem širší.

stát ve smyslu uvedeného článku⁵³. Zadrugé lze konstatovat – vyjma na základě historického výkladu – že při posouzení otázky, zda existuje zaměření činnosti ve smyslu uvedeného článku, skutečnost, že internetová stránka je interaktivní, nebo pasivní, nemůže být významná⁵⁴.

b) Kritéria umožňující určit, zda podnikatel zaměřuje svou činnost ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001

75. Dále definuji kritéria pro posouzení umožňující identifikovat, kdy podnikatel zaměřuje svou činnost prostřednictvím internetové stránky na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště.

76. Pojem „zaměření činnosti“ tedy není tak široký, aby pouhá dostupnost internetové stránky znamenala takové zaměření; zaměření činnosti přitom může být uskutečňováno současně prostřednictvím interaktivní i pasivní internetové stránky. Vymezení hranice mezi internetovou stránkou, jejímž prostřednictvím podnikatel zaměřuje svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště, a internetovou stránkou, prostřednictvím které svou činnost nezaměřuje, musí být provedeno v každém individuálním případě vnitrostátním soudem⁵⁵, ale Soudní dvůr mu musí poskytnout jasná kritéria, na jejichž základě bude moci rozhodnout, zda podnikatel zaměřuje svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště.

53 — V nauce viz například Gaudemet-Tallon, op. cit. (poznámka pod čarou 4), s. 230, bod 286; Geimer, R., Schütze, R. A., *Europäisches Zivilverfahrensrecht: Kommentar zur EuGVVO, EuEheVO, EuZustellungsVO, EuInsVO, EuVTVO, zum Lugano-Übereinkommen und zum nationalen Kompetenz- und Anerkennungsrecht*, 3. vydání, Beck, Mnichov, 2010, s. 335, bod 38; Droz, G., Gaudemet-Tallon, H., „La transformation de la Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968 en Règlement du Conseil concernant la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale“, *Revue critique de droit international privé*, č. 4/2001, s. 638, bod 45; Sinay-Cytermann, A., „La protection de la partie faible en droit international privé“, v: *Mélanges en l'honneur de Paul Lagarde – Le droit international privé: esprit et méthodes*, Dalloz, Paříž, 2005, s. 743.

54 — V nauce viz například Kropholler, op. cit. (poznámka pod čarou 20), s. 231, bod 24, který zdůrazňuje, že s pasivní internetovou stránkou, která neobsahuje pouze reklamu, ale naopak též nabídky k uzavírání smluv prostřednictvím pošty, elektronické pošty a faxu, musí být z právního hlediska zacházeno stejně jako s interaktivní internetovou stránkou. Viz též Mankowski, op. cit. (poznámka pod čarou 4), s. 239 a násl.; Montero, op. cit. (poznámka pod čarou 4), s. 334; Geimer/Schütze, op. cit. (poznámka pod čarou 53), s. 335, bod 38; Gaudemet-Tallon, H., op. cit. (poznámka pod čarou 33), s. 228.

55 — V rámci řízení o předběžné otázce založeného na jasné dělbě činností mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem, spadá posouzení skutkových okolností věci do pravomoci vnitrostátního soudu. Viz v tomto smyslu například rozsudky ze dne 18. prosince 2007, *Laval un Partneri* (C-341/05, Sb. rozh. s. I-11767, bod 45); ze dne 22. října 2009, *Zurita Garcia a další* (C-261/08 a C-348/08, Sb. rozh. s. I-10143, bod 34), a ze dne 16. července 2009, *Gómez-Limón Sánchez-Camacho* (C-537/07, Sb. rozh. s. I-6525, bod 24).

77. Podle mého názoru je při posouzení toho, zda podnikatel zaměřuje svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště relevantní více kritérií.

státu nechal zasílat novinky o zboží nebo službách nabízených spotřebitelem. Pokud jde o interaktivní internetové stránky, bude například relevantní též možnost, aby spotřebitel při uzavírání smlouvy volil při uvádění své adresy některý z více členských států, mezi nimiž je i členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště.

78. Nejprve je třeba vzít v úvahu obsah internetové stránky v době uzavření smlouvy. Je nutné posoudit, zda z internetové stránky vyplývá, že se podnikatel úmyslně snažil uzavírat smlouvy na dálku se spotřebiteli s bydlištěm v jiných členských státech – zda je vybízí a povzbuzuje je k uzavírání smluv na dálku. V této souvislosti jsou relevantní následující informace, zveřejněné na internetové stránce: uvedení mezinárodní předvolby telefonního nebo faxového čísla, nebo odkaz na speciální telefonní čísla pro pomoc a informování spotřebitelů ze zahraničí⁵⁶, vyznačení trasy z jiných členských států do místa, ve kterém podnikatel provozuje svou činnost, (například dálnice, mezinárodní vlaková spojení, vyznačení nejbližších letišť), existence možnosti ověřit si dostupnost daného zboží nebo možnost poskytnout danou službu⁵⁷, možnost, aby si spotřebitel z jiného členského

79. Naproti tomu – jak správně tvrdí Komise – pouhé uvedení elektronické adresy na internetové stránce nepostačuje pro to, aby činnost byla zaměřena ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení. 44/2001. Elektronická adresa musí být v každém případě poskytnuta v souladu s čl. 5 odst. 1 písm. c) směrnice o elektronickém obchodu. Uvedení dalších údajů, které umožňují rychlé navázání kontaktu a rychlou a efektivní komunikaci, samo o sobě neznamena zaměření činnosti na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště, protože se fakticky jedná o povinné údaje⁵⁸. Pokud by již tyto údaje postačovaly pro zaměření činnosti, pak by ve skutečnosti všechny internetové stránky náležely do této

56 — Pokud například podnikatel zajistí pro místní spotřebitele telefonní číslo placené služby, pro spotřebitele ze zahraničí je jím obvykle běžné telefonní číslo s mezinárodní předvolbou.

57 — U ubytovacích služeb se například jedná o funkci „vyhledání/rezervace“ umožňující ověřit dostupnost pokojů pro konkrétní období.

58 — Podle rozsudku ze dne 26. října 2008, Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände (C-298/07, Sb. rozh. s. I-7841, bod 40 a výrok) musí být čl. 5 odst. 1 písm. c) směrnice o elektronickém obchodu vykládán v tom smyslu, že poskytovatel služeb je ještě před uzavřením smlouvy s příjemci služeb povinen jim poskytnout, vedle adresy své elektronické pošty také další informace, jež umožňují rychlé navázání kontaktu a přímou a účinnou komunikaci.

kategorie, což by bylo v rozporu s účelem čl. 15 odst. 1 písm.c) nařízení č. 44/2001.

znamená zaměření činnosti⁶¹, pojem „zaměření činnosti“, který předpokládá aktivní úsilí podnikatele k uzavření smluv se spotřebiteli z jiných členských států, by byl zbaven smyslu. Nicméně pokud by jiná kritéria potvrdila zaměření činnosti na daný členský stát, bylo by možné argumentovat tím, že podnikatel, jelikož věděl, že uzavřel smlouvu se spotřebitelem z jiného členského státu, prokázal, že je připraven zaměřit svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště.

80. Dále je třeba vzít v úvahu obchodní transakce uskutečněné v minulosti se spotřebiteli z jiných členských států. Je třeba zkoumat, zda podnikatel již v minulosti uzavíral smlouvy se spotřebiteli z jiných členských států⁵⁹. V rámci takového kritéria přirozeně vyvstává otázka, jaké procento zákazníků (spotřebitelů) musí mít podnikatel v určitém členském státě, aby jej bylo možné považovat za podnikatele, který zaměřuje svou činnost na takový členský stát. Mám za to, že to závisí na okolnostech věci. Pokud podnikatel uzavírá běžné smlouvy na dálku se spotřebiteli z konkrétního členského státu, není pochyb o tom, že svou činnost na takový členský stát zaměřuje. Odpověď na tuto otázku bude obtížnější, pokud podnikatel uzavřel smlouvu pouze s jediným spotřebitelem z jiného členského státu. Obecně, uzavření smlouvy s jediným spotřebitelem z daného členského státu samo o sobě – a nezávisle na ostatních kritériích – nepostačuje pro zaměření činnosti na takový členský stát⁶⁰. Pokud by byl čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 vyložen v tom smyslu, že již uzavření jedné smlouvy

81. Pokud jde o jazyk, ve kterém je internetová stránka zřízena, ve společném prohlášení Rady a Komise k čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001⁶², které je převzato ve dvacátém čtvrtém bodě odůvodnění nařízení Řím I, je uvedeno, že jazyk na internetových stránkách není podstatným faktorem. Nicméně lze tvrdit, že jazyk přesto může v některých omezených případech nasvědčovat zaměření činnosti na daný členský stát nebo více členských států. Podle mého názoru může být jazyk relevantním kritériem ze dvou hledisek.

82. Zprvce, je-li internetová stránka prezentována jen v jediném jazyce, který není příliš

59 — Je například možné, že podnikatel na internetové stránce uvede, že již má zákazníky pocházející z mnoha členských států nebo že na internetové stránce zveřejní vyjádření zákazníků pocházejících z různých členských států.

60 — Podobně v nauce Geimer/Schütze, op. cit. (poznámka pod čarou 53), s. 335, bod 38.

61 — Například Farah, op. cit. (poznámka pod čarou 47), s. 267 v nauce obhajuje takový výklad.

62 — Viz společné prohlášení Rady a Komise k článkům 15 a 73 nařízení č. 44/2001, uvedené v poznámce pod čarou 10.

rozšířený a je úředním jazykem pouze v daném členském státu, může tato skutečnost nasvědčovat tomu, že podnikatel nezaměřuje svou činnost na tento členský stát⁶³. Takové kritérium jistě může být problematické, protože vyvolává otázku, zda je taková internetová stránka zaměřena pouze na spotřebitele v členském státě, ve kterém je takový jazyk úředním jazykem, nebo též na osoby, které žijí v jiných členských státech a tímto jazykem hovoří⁶⁴. Na uvedený argument lze nicméně odpovědět terminologickým výkladem čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001: podle uvedeného článku podnikatel musí zaměřovat svou činnost na konkrétní *členský stát*, a nikoliv na konkrétní skupinu spotřebitelů, kteří hovoří určitým jazykem. Naopak, pro internetové stránky prezentované v běžně používaném jazyce⁶⁵ nebo v úředním jazyce více členských států⁶⁶ nelze automaticky konstatovat, že činnost podnikatele je zaměřena rovněž na jiné členské státy, nežli je stát, ve kterém má své sídlo. V takových případech bude třeba přistoupit rovněž k posouzení na základě všech dostupných skutečností.

83. Z druhé je podle mého názoru relevantní, zda internetová stránka prezentovaná v konkrétním jazyce umožňuje změnu jazyka.

Uvedená skutečnost je relevantní proto, že se jedná o indicii, že podnikatel zaměřuje svou činnost také na další členské státy. Prostřednictvím možnosti změnit jazyk podnikatel vědomě prokazuje, že si přeje, aby s ním spotřebitelé pocházející z jiných členských států uzavírali smlouvy⁶⁷.

84. Dále je ještě třeba zkoumat, zda může být použití „domény prvního řádu“ (*top-level domain*) konkrétního státu⁶⁸ relevantním kritériem. Na rozdíl od názoru zastávaného nizozemskou vládou jsem toho názoru, že takové kritérium může být relevantní pro posouzení, zda podnikatel zaměřuje svou činnost na konkrétní členský stát; přitom je ale nutné vzít v úvahu dvě okolnosti. Na jedné straně je uvedení internetové domény členského státu jasnou indicíí toho, že podnikatel zaměřuje svou činnost na členský stát takové domény. Pokud podnikatel – jako například společnost Internationale Frachtschiffreisen Pfeiffer ve věci Pammer – vytvoří internetovou stránku

63 — Takto též Nielsen, op. cit. (poznámka pod čarou 20), s. 317, bod 35, který tvrdí, že internetová stránka ve švédštině je zaměřena na Švédsko, a nikoliv na Španělsko. Viz též Vasiljeva, K., „1968 Brussels Convention and EU Council Regulation n° 44/2001: jurisdiction in consumer contracts concluded online“, *European Law Journal*, č. 1/2004, s. 133.

64 — V nauce Øren, op. cit. (poznámka pod čarou 4), s. 690, rovněž upozorňuje na tento bod.

65 — Například v angličtině.

66 — Například němčina v Německu a Rakousku.

67 — Pokud například estonský podnikatel, jehož internetová stránka je v estonštině, umožňuje změnu jazyka na finštinu, je to indicie, že zaměřuje svou činnost rovněž na Finsko. V souvislosti s kritériem jazyka přirozeně vyvstává otázka, zda podnikatel, který umožňuje změnu jazyka své stránky na anglický, vzhledem k rozšířenému používání angličtiny jako cizího jazyka, zaměřuje svou činnost na zbyývající členské státy. Podle mého názoru možnost změnit jazyk internetové stránky na angličtinu je jistě silnou indicíí toho, že podnikatel zaměřuje svou činnost na zbyývající členské státy, ale tato skutečnost nepostačuje. V každém případě je třeba při posouzení toho, zda podnikatel zaměřuje svou činnost na jiné členské státy, zohlednit i další kritéria.

68 — Jedná se o domény zvané *country code top-level domain*, například „.at“, „.fr“, „.de“ nebo „.co.uk“.

s doménou „de“, nutně to značí, že jeho činnost je zaměřena na německý trh. Pokud by například podnikatel vytvořil internetovou stránku s doménou „de“ a další kritéria jasně prokazovala, že podnikatel zaměřuje svou činnost rovněž na další členské státy, je třeba posoudit, zda jeho činnost není omezena pouze na Německo.

rozhodnout, zda zaměřuje svou činnost také na jiné členské státy.

85. Kritérium uvedení internetové domény členského státu bude v praxi relevantní především v případech, kdy podnikatel se sídlem v určitém členském státě bude používat doménu jiného členského státu, ve kterém nemá sídlo⁶⁹. Pokud například podnikatel mající sídlo ve Spojeném království vytvoří internetovou stránku s doménou „es“ je zjevné, že zaměřuje svou činnosti (rovněž) na španělský trh. V tomto ohledu je třeba vzít v úvahu skutečnost, že někteří podnikatelé vytváří pro propagaci svých činností více národních internetových stránek; spotřebitel je často přesměrován prostřednictvím portálu na internetovou stránku domény členského státu, ve kterém má bydliště. V takovém případě zaměří podnikatel obvykle prostřednictvím internetové stránky domény konkrétního členského státu svou činnost pouze na trh členského státu dotčené domény; je nicméně třeba v každém individuálním případě

86. Použití jména domény, které je z hlediska státní příslušnosti neutrální⁷⁰, může být stejně tak indicií toho, že podnikatel nezaměřuje svou činnost pouze na členský stát svého sídla, ale naopak též na další členské státy, ale nepostačuje to, aby bylo konstatováno, že podnikatel zaměřuje svou činnost na všechny ostatní členské státy. V takových případech je též třeba vzít v úvahu obsah internetové stránky a na základě všech kritérií rozhodnout, na jaké členské státy podnikatel zaměřuje svou činnost.

87. Dále je třeba ověřit, zda je třeba – jak tvrdí Komise – při posuzování skutečného zaměření činnosti vzít v úvahu druh činnosti, kterou podnikatel vykonává. Komise například tvrdí, že v případě podnikatelské činnosti, která je obvykle vykonávána v místním prostředí, není daná činnost zaměřená na jiné členské státy. S takovým argumentem nemožno souhlasit. Nezávisle na druhu činnosti se podnikatel může rozhodnout, že zboží⁷¹ nebo

69 — V nauce viz též Ören, op. cit. (poznámka pod čarou 4), s. 690, poznámka pod čarou 105.

70 — Například „com“, „net“, „org“ nebo „eu“.

71 — Například cukrář, který tradičně poskytuje své služby na geograficky omezeném území, může některé výrobky prodávat prostřednictvím internetu a zasílat je do zahraničí.

služby⁷² bude poskytovat rovněž spotřebitelům pocházejícím z jiných členských států. V důsledku toho podle mého názoru není druh činnosti rozhodující.

88. Mimoto je třeba všimnout si toho, zda podnikatel prostřednictvím různých technických možností, které mu nabízí internet, usiluje o to, aby spotřebitelé z konkrétních členských států byli informováni o jeho nabídce, a v důsledku toho s ním uzavírali smlouvy. Sem patří například obchodní odkazy na internetových stránkách, které se zobrazují na základě vyhledávání prostřednictvím vyhledávače v konkrétním členském státě, nebo okna, která se objevují při otevření internetové stránky v daném členském státě (*pop-up okna*). Je třeba rovněž zaznamenat, zda podnikatel spotřebitelům z některých členských států zaslal elektronickou poštou odkaz na své internetové stránky nebo jim nabídl uzavření smlouvy na dálku, aniž to spotřebitelé vyžadovali⁷³. V případě zaslání takových elektronických zpráv není podle mého názoru významné, zda podnikatel věděl, ve kterém členském státě má spotřebitel bydliště; pokud podnikatel zašle nevyžádanou elektronickou poštu, musí podle mého názoru nést riziko, že bude muset žalovat nebo bude žalován v jakémkoliv členském státu.

89. Rovněž je relevantní, zda podnikatel, který má internetovou stránku, zaměřuje svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště prostřednictvím dalších prostředků propagace; zda například zapsal svou internetovou stránku do registru stránek nebo zda propagoval svou činnost v tisku, rozhlasu, televizi nebo jinými prostředky. V takovém případě se pochopitelně nejedná o zaměření činnosti prostřednictvím internetové stránky, ale naopak zaměření činnosti jinými prostředky, ale – jak již bylo zdůrazněno⁷⁴ – čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 se použije i v takovém případě.

90. Konečně chci zdůraznit, že uvedená kritéria nejsou taxativní a že při posuzování toho, zda podnikatel zaměřuje svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště, je třeba vzít v úvahu všechna kritéria, a nikoliv jen některá z nich.

c) Otázka možnosti výslovně vyloučit zaměření činnosti na některé členské státy

91. Závěrem je třeba stručně analyzovat otázku, zda podnikatel může na své

72 — Kadeřnické služby jsou například v zásadě místní povahy, ale každopádně je možné, aby poskytovatel služby měl v omezených oblastech také pravidelné klienty v zahraničí.

73 — Podobně Ören, op. cit. (poznámka pod čarou 4), s. 687.

74 — Viz bod 66 a poznámka pod čarou 41 tohoto stanoviska.

internetové stránce výslovně uvést, že nezaměřuje svou činnost na některé členské státy nebo že ji zaměřuje pouze na některé státy (tzv. *disclaimer*)⁷⁵. Uvedená otázka výslovně v projednávaných věcech nevystává, protože se uvedené údaje na internetových stránkách podnikatelů nevyskytují. V důsledku toho se pokusím jen nastínit možné směry řešení takové otázky, která je poměrně složitá.

92. Zprv, je-li implicitně připuštěno vyloučení (nebo potvrzení) zaměření činnosti na některé členské státy z důvodu, že podnikatel vytvoří obsah internetové stránky určitým způsobem, nevidím důvod, proč by podnikatel nemohl vyloučit (nebo potvrdit) zaměření činnosti na některé členské státy i výslovně. V tomto ohledu je významné, aby podnikatel skutečně jednal v souladu s údaji na internetové stránce. Pokud podnikatel na internetové stránce uvede, že nezaměřuje svou činnost na některé členské státy, ale poté přesto uzavře smlouvy se spotřebiteli s bydlištěm v takových členských státech, nemůže se odvolávat na výslovné oznámení, že nezaměřuje svou činnost na takové členské státy.

75 — Vedle výslovného vyloučení zaměření činnosti na některé členské státy rovněž existuje možnost, aby podnikatel technicky zabránil spotřebitelům z jiných členských států v přístupu na svou internetovou stránku. Viz v nauce Nielsen, op. cit. (poznámka pod čarou 20), s. 317, bod 35; Gaudemet-Tallon, H., op. cit. (poznámka pod čarou 33), s. 227.

93. Zadruhé názor, podle kterého podnikatelé musí mít možnost výslovně vyloučit zaměření činnosti na některé členské státy především proto, aby se vyhnuli žalobám v takových členských státech, protože možnost být žalován v takových členských státech by je odrazovala od provozování elektronického obchodu, mi připadá příliš úzký.

94. Na jedné straně je třeba vzít v úvahu skutečnost, že dosud byla v rámci práva Unie přijata řada nástrojů, které usnadňují přeshraniční řešení sporů a přeshraniční výkon rozhodnutí, například nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích⁷⁶, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu⁷⁷, a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se

76 — Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích. Je zřejmé, že působnost uvedeného nařízení je omezena podle jeho čl. 2 odst. 1 na nároky, jejichž hodnota bez úroků nepřesahuje 2000 eur a na projednávané věci se tedy nepoužije; podle mne je nicméně možné použít jej ve většině případů sporů týkajících se spotřebitelských smluv. Ve sporech, kde hodnota nároku bez úroků nepřesahuje 2000 eur je řízení významným způsobem zjednodušeno, protože je v zásadě vedeno písemně (soud rozhodující na základě čl. 5 odst. 1 nařízení přistupuje k provedení jednání v zásadě pouze tehdy, má-li to za nezbytné, nebo tehdy, požádá-li o to jeden z účastníků řízení), zastoupení advokátem nebo jiným odborníkem v oboru práva není povinné (článek 10).

77 — Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu (Úř. věst. L 399, s. 1).

zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky⁷⁸; nařízení č. 44/2001 rovněž obsahuje ustanovení týkající se uznání a výkonu soudních rozhodnutí⁷⁹. Cílem uvedených nařízení je usnadnit a urychlit řešení přeshraničních sporů a snížení jejich nákladů⁸⁰ nebo umožnit volný pohyb platebních příkazů, rozsudků, soudních smírů a úředních listin⁸¹. Proto zastávám názor, že obava, že malé a střední podniky si *pouze z důvodu*, že existuje *možnost*, že by byly žalovány v jiných členských státech, zvolí řešení, že nebudou provozovat elektronický obchod, a že je tedy třeba, aby jim bylo umožněno výslovně vyloučit zaměření činnosti, je přehnaná⁸².

důvody mohou odůvodnit možnost vyloučit zaměření činnosti na jiné členské státy. Podnikatel snad nechce zaměřit svou činnost na jiné členské státy, protože má v členském státě svého sídla pravidelné a věrné zákazníky a nechce rozšiřovat svou činnost. Možná si přeje omezit poskytování služeb na vlastní členský stát, protože náklady na dopravu do jiných členských států jsou velmi vysoké a pro něj by to jednoduše nebylo rentabilní z hospodářského hlediska. Podnikatel například může mít jasnou obchodní strategii a chtít zvýšit svou konkurenceschopnost v konkrétním regionu – například v Beneluxu – a chce proto obchodovat pouze se zákazníky z takových států. Není rozhodnutí ohledně omezení zaměření činnosti vlastním podnikatelským rozhodnutím podnikatele, které je mu třeba přiznat za podmínky, že je v souladu s právní úpravou o hospodářské soutěži? Je skutečně možné od podnikatele, který potenciálně obchoduje také se spotřebiteli z jiných členských států, požadovat, aby mu byla odňata možnost, aby na své internetové stránce výslovně uvedl, na které členské státy zaměřuje svou činnost?

95. Krom toho je třeba vzít v úvahu skutečnost, že důvody, pro které chce podnikatel vyloučit zaměření své činnosti na jiné členské státy, mohou být velmi různé a že takové

78 — Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky (Úř. věst. L 143, s. 15; Zvl. vyd. 19/07, s. 38).

79 — Články 32 až 56 nařízení č. 44/2001.

80 — Viz v tomto smyslu článek 1 nařízení č. 861/2007 a čl. 1 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1896/2006.

81 — Pokud jde o volný pohyb platebních příkazů, viz čl. 1 odst. 1 písm. b) nařízení č. 1896/2006. Pokud jde o volný pohyb rozsudků, soudních smírů a úředních listin, viz článek 1 nařízení č. 805/2004. Pokud jde o cíl nařízení č. 44/2001, viz druhý bod odůvodnění, ve kterém je uvedeno, že „určité rozdíly mezi vnitrostátními pravidly pro určení příslušnosti a pro uznávání rozhodnutí ztěžují řádné fungování vnitřního trhu. Je třeba přijmout předpisy, které umožní sjednotit pravidla pro určení příslušnosti v občanských a obchodních věcech v mezinárodním ohledu a zjednodušit formality s ohledem na rychlé a jednoduché uznávání a výkon rozhodnutí členskými státy, pro které je toto nařízení závazné“.

82 — Mimo jiné Nielsen, op. cit. (poznámka pod čarou 20), s. 316, bod 30, v zásadě zdůrazňuje, že spotřebitelé budou více ochotni nakupovat na internetu, pokud bude existovat srozumitelný postup ochrany – pokud například budou mít možnost podat žalobu v členském státě svého bydliště.

96. Zatřetí s argumentem lucemburské vlády, podle kterého výslovné uvedení informace o vyloučení zaměření činnosti na některé členské státy na internetové stránce může být v rozporu s článkem 20 směrnice o službách, který zakazuje diskriminaci založenou na

státní příslušnosti nebo bydliště příjemců služeb, musí být zacházeno s jistou opatrností.

podmínek přístupu k službám v případě, že takové rozdíly jsou odůvodněné na základě objektivních kritérií. Článek 20 směrnice o službách tak umožňuje diferencované, objektivně odůvodněné zacházení na základě státní příslušnosti nebo bydliště příjemce služeb, což je třeba posoudit v každém individuálním případě⁸⁴.

97. Na jedné straně je třeba – vedle otázky, do jaké míry může být samotná směrnice o službách relevantní⁸³ – vzít v úvahu skutečnost, že uvedená směrnice, stejně jako její článek 20, je určena členskými státy. Je tedy možné pouze ověřit, zda je uvedený článek v rozporu s vnitrostátními ustanoveními, které povolují výslovné prohlášení na internetové stránce, podle kterého je vyloučeno zaměření činnosti na některé členské státy.

99. V důsledku toho zastávám názor, že podnikatelé v zásadě musí mít možnost výslovně na své internetové stránce uvést, na které členské státy zaměřují svou činnost a na které nikoliv⁸⁵, a v každém konkrétním případě – a s ohledem na konkrétní okolnosti – je třeba

98. Na straně druhé je třeba vzít v úvahu skutečnost, že článek 20 směrnice o službách v druhém odstavci otevírá možnost různých

83 — Podle čl. 3 odst. 3 směrnice o službách se tato směrnice „nedotýká pravidel mezinárodního práva soukromého, zejména pravidel, jimiž se řídí rozhodné právo pro smluvní a mimosmluvní závazkové vztahy, včetně těch, která zaručují, že spotřebitelé požívají ochrany, kterou jim poskytují právní předpisy v oblasti ochrany spotřebitele platné v jejich členských státech“. Ze znění uvedeného článku by jistě bylo možné dovozovat, že týká pouze právních předpisů upravujících právo použitelné na smluvní a mimosmluvní závazkové vztahy, ale Komise v dokumentu „Příručka k provedení směrnice o službách“, dostupném v českém jazyce na adrese http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/services-dir/guides/handbook_cs.pdf, v souvislosti s uvedeným článkem uvádí, že směrnice se netýká příslušnosti soudů, protože tato otázka je upravena nařízením č. 44/2001.

84 — Dodávám, že bod 95 odůvodnění směrnice o službách uvádí jako příklady takových objektivních důvodů mimo jiné dodatečné náklady vzniklé v důsledku vzdálenosti nebo v důsledku technické povahy poskytování služby, nebo rozdílné tržní podmínky, jako jsou například vyšší nebo nižší poptávka ovlivněná sezónními výkyvy, rozdílná období dovolených v členských státech a stanovení cen jinými účastníky hospodářské soutěže, nebo vyšší rizika vyplývající z pravidel odlišných od pravidel platných v členském státě usazení.

85 — V nauce takový názor zastávají například Geimer/Schütze, op. cit. (poznámka pod čarou 53), s. 335, bod 38; Micklitz, H.-W., Rott, P., *Vergemeinschaftung des EuGVÜ in der Verordnung (EG) Nr. 44/2001, Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, č. 11/2001, s. 331; Beraudo, J.-P., *Actualité: le règlement (CE) du Conseil du 22 décembre 2000 concernant la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile ou commerciale, JurisClasseur procédure civile*, 2002, sv. 52, č. 32; Fawcett, J. J., Harris, J. M., Bridge, M., *International Sale of Goods in the Conflict of Laws*, Oxford University Press, Oxford, 2005, s. 501, bod 10.16.

zkoumat případný (ne)soulad takového vy-
loučení s ustanoveními práva Unie.

3. Závěr

100. S ohledem na to, co je uvedeno v bo-
dech 51 až 99 tohoto stanoviska jsem toho
názoru, že na druhou předběžnou otázku ve
věci Pammer a jedinou předběžnou otázku ve
věci Hotel Alpenhof je třeba odpovědět v tom
smyslu, že pro „zaměření“ činnosti ve smy-
slu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001

nepostačuje, aby internetová stránka osoby,
která provozuje profesionální nebo podnika-
telské činnosti, byla dostupná v členském státě,
ve kterém má spotřebitel bydliště. Vnitrostátní
soud musí na základě všech okolností věci roz-
hodnout, zda osoba, která provozuje profesio-
nální nebo podnikatelskou činnost, zaměřuje
svou činnost na členský stát, ve kterém má
spotřebitel bydliště. Významnými faktory pro
posouzení jsou především obsah internetové
stránky, předchozí činnost osoby, která pro-
vazuje profesionální nebo podnikatelskou čin-
nost, druh domény použité pro internetovou
stránku a využití možností nabízených propa-
gací na internetu a v jiných médiích.

VII – Závěry

101. S ohledem na veškeré výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl
na předběžné otázky předložené Oberster Gerichtshof takto:

- „1) Taková smlouva o organizaci plavby na nákladní lodi, o jakou se jedná v projed-
návané věci, je smlouvou, která poskytuje kombinaci dopravy a ubytování zahr-
nutou v ceně ve smyslu čl. 15 odst. 3 písm. c) nařízení č. 44/2001 ze dne 22. pro-
since 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských
a obchodních věcech.

- 2) Pro „zaměření“ činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 nepostačuje, aby internetová stránka osoby, která provozuje profesionální nebo podnikatelskou činnost, byla dostupná v členském státě, ve kterém má spotřebitel bydliště. Vnitrostátní soud musí na základě všech okolností věci rozhodnout, zda osoba, která provozuje profesionální nebo podnikatelskou činnost, zaměřuje svou činnost na členský stát, ve kterém má spotřebitel bydliště. Významnými faktory pro posouzení jsou zejména obsah internetové stránky, předchozí činnost osoby, která provozuje profesionální nebo podnikatelskou činnost, druh používané internetové domény a využití možností nabízených propagací na internetu a v jiných médiích.“